

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

КАДІЇВКА:

НАЗВУ ЗМІНЕНО,
ОКУПАЦІЯ ТРИВАЄ

ІСТОРІЯ ОДНОГО МІСТА

УДК 342.7.03(477)
ББК 67.9(4Укр)400.7

Кадіївка: назву змінено, окупація триває

Юля Павлік / ГО «Українська Гельсінська спілка з прав людини». –
Київ, 2020. – 74 с.

Висловлюємо подяку Євгену Шляхтіну за допомогу у збиранні свідчень

Інтерв'ювання: Анастасія Зоря, Олексій Біда

Коректура: Світлана Рибалко

Загальна редакція: Олексій Біда

Цей звіт став можливим завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID або Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53.

Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>

Воєнні бази / штаби

1. Завод металовиробів ім. Леніна
2. Стахановський завод залізобетонних виробів #8
3. Стахановська обласна загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів #1
4. Залізнична станція Стаханов
5. Стахановський ремонтно-механічний завод
6. Будинок відпочинку „Затишок“
7. Стахановсько-Брянківський об'єднаний міський військовий комісаріат Луганської обл.
8. Стахановський міжрайонний відділ УСБУ в Луганській області
9. 2-й воєнізований гірничорятувальний загін
10. Стахановський міський відділ ГУМВС України в Луганській області
11. Управління МВС по боротьбі з організованою злочинністю
12. Стахановська міська дитяча лікарня
13. Виробниче об'єднання „Стахановвугілля“
14. Готель «Донбас»
15. Регіональний тижневик „Телегазета“
16. Стахановський завод феросплавів
17. База відпочинку „Джерело“

Утримання полонених

18. Стахановська обласна загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів #1
19. Управління МВС по боротьбі з організованою злочинністю

Ймовірні місця поховань

20. Стівбур шахти ім. Ілліча
21. Холодний ставок
22. Район Алмазнянського чавунно-ливарного заводу

Обстріли цивільних об'єктів

КАДІЇВКА (СТАХАНОВ)

Ірміно

16

21

Алмазна

22

17

1

2

4

5

6

7

8

9

13

14

15

3

18

10

11

12

19

20

Мікрорайон «Стройгородок»

вул. Тельмана

Мікрорайон «Ромашка»

ЗМІСТ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
1. ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ	8
2. ІСТОРІЯ ПОДІЙ У КАДІЇВЦІ ЗА СВІДЧЕННЯМИ МІСЦЕВИХ МЕШКАНЦІВ	16
ПІДГОТОВКА ДО ЗАХОПЛЕННЯ МІСТА	16
МІТИНГИ	19
ЗАХОПЛЕННЯ ТА ОБСТРИЛИ МІСТА	32
КОМАНДУВАЧ ПАВЛО ДРЬОМОВ	44
СВІДОМІ УКРАЇНЦІ СТАХАНОВА. АВТОПРОБИГИ ТА ІНШІ ПРОУКРАЇНСЬКІ АКЦІЇ	48
ЗНЕВАЖЕНА СВОБОДА СЛОВА І АТАКИ НА ЖУРНАЛІСТІВ. «ФАШИСТЫ ГОРОДА СТАХАНОВА»	51
АРЕШТИ І МІСЦЯ НЕСВОБОДИ	53
НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ ТА ЙМОВІРНІ ВБИВСТВА	64
3. ТУГА ЗА ВІЛЬНИМ МІСТОМ: ЖИТТЯ ПІСЛЯ АКТИВНОЇ ФАЗИ ОКУПАЦІЇ	71
4. СПИСОК ЗАГИБЛИХ ЦИВІЛЬНИХ МЕШКАНЦІВ	74

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ:

ДЦП	дитячий церебральний параліч
ЗМІ	засоби масової інформації
ЗСУ	Збройні сили України
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
НЗФ	незаконні збройні формування
ОРДО/ОРЛО (рос. в цитаті свідка)	Окремі райони Донецької та Луганської областей
ОБНОН/ ВБНОН	отдел по борьбе с незаконным оборотом наркотиков/ відділ по боротьбі з незаконним обігом наркотиків
ПС РФ	Повітряні сили Російської Федерації
РФ	Російська Федерація
(станція) РЕБ	радіоелектронна боротьба
СБУ	Служба безпеки України
«ЛНР»	так звана Луганська народна республіка
«ДНР»	так звана Донецька народна республіка

ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ

1

Кадіївка // Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B4%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BA%D0%B0>

2

Твіт від IT Sector Харків про захоплення МВС 17 квітня 2014 року // Twitter [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://twitter.com/itsector/status/456765711268864000/photo/1>

3

В Стаханові на луганщині сепаратисти оточили міськвідділ МВД // 5.ua 17.04.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.5.ua/ato-na-shodi/v-stakhanovi-na-luhanshchyni-separatysty-otochyly-miskviddil-mvs-55313.html>

4

Митингуючих у міліції в Стаханове стало більше // telegazeta.com.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://telegazeta.com.ua/content/nachalnik-miliczii-poblagodaril-zapodderzhku>

5

Митинг в Стаханове за отставку начальника міліції // YouTube OnlineTelegazeta [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ps1AeTsAeuA>

Кадіївка (у 1937—1943 — Серго, у 1978—2016 — Стаханов) — невелике шахтарське місто в Луганській області, засноване у XIX ст. Ще до розгортання збройного конфлікту на Сході України воно потрапило в категорію депресивних: закрилися всі шахти, місцеве населення зіткнулося з масовим безробіттям і сплеском злочинності. Із 2014 року перебуває під окупацією терористичної організації «Луганська народна республіка»¹. Вже під час окупації 12 травня 2016 року українська влада повернула місту історичну назву «Кадіївка».

Майже із самого початку збройного конфлікту на Донбасі в 2014 році це місто захопили та взяли під контроль незаконні збройні формування (НЗФ), підконтрольні РФ.

Перші виступи людей із сепаратистськими настроями у місті було зафіксовано 17 квітня 2014: користувачі соціальних мереж стали публікувати повідомлення про те, що біля районного відділу МВС зібралося кілька десятків громадян, представників так званої дружини міста, які в ультимативній формі вимагають відставки начальника Стаханівського міськвідділу МВС Селіверстова. Повідомляли про це як про початок штурму та спроби сепаратистів поставити свою людину в очікуванні підтримки з Луганська^{2,3}.

На відео місцевого інтернет-видання «Телегазета» зафіксовано активну участь на мітингу того дня та заклики до зміни керівництва міліції місцевого мешканця Олексія Чміленка (Алексей Чмиленко)^{4,5}.

О.Чміленко під час мітингу.
Джерело: <https://myrotvorets.center/criminal/chmilenko-aleksej-anatolevich/>

О.Чміленко (крайній ліворуч) під час мітингу біля відділу міліції. Джерело: <http://telegazeta.com.ua/content/nachalnik-miliciji-poblagodaril-za-podderzhku>

О.Чміленко під час мітингу. Джерело: фото із приватного архіву свідка

У ніч на 27 квітня, у переддень проголошення «Луганської народної республіки», до міста вїхала група озброєних екстремістів (приблизно 30 чоловік на 9 автомобілях), метою яких було здійснення провокацій і диверсій у регіоні. Про це на своїй Facebook-сторінці повідомив голова Центру військово-політичних досліджень Дмитро Тимчук⁶. Прибулі увірвалися у місцеву гірничорятувальну частину і змусили ввімкнути звукову сирену, далі вони мобілізували місцевих проросійськи налаштованих громадян, зібрали їх для спорудження блокпосту біля міськвипконкому^{7, 8, 9}.

6

Пост від Dmitry Tymchuk // facebook.com 26.04.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facebook.com/dmitry.tymchuk/posts/489043307890996>

7

Сепаратисти вночі увірвалися в Стаханов – Тимчук // segodnya.ua 27.04.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/politics/separatisty-nochyu-vorvalis-v-stahanov-tymchuk-516080.html>

8

Екстремісти вночі намагалися захопити Стаханов // Дзеркало тижня dt.ua 27.04.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dt.ua/UKRAINE/ekstremisti-vnochi-namagalisyazahopiti-stahanov-142337_.html

9

Вночі сепаратисти намагалися захопити міськраду Стаханова // zaxid.net 27.04.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zaxid.net/vnochi_separatisti_namagalisyazahopiti_miskradu_stahanova_n1307442

10

У Стаханові депутати міськради зірвали спробу призначити референдум про статус регіону // РБК - Україна rbc.ua 01.05.14. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/v-stahanove-deputaty-gorsoveta-sorvali-popytku-naznachit-01052014105700>

11

Горсовет Стаханова захватила банда сепаратистів // Подробности подробности.ua 02.05.14. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://podrobnosti.ua/974113-gorsovets-stahanova-zahvatila-banda-separatistov.html>

12

«Референдуми» про статус регіонів почалися в Донецькій і Луганській областях // Дзеркало тижня dt.ua 11.05.14. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://dt.ua/UKRAINE/referendumi-pro-status-regioniv-pochalisya-v-doneckiy-i-luganskiy-oblastyah-143015_.html

13

Результаты референдума в Стаханове 11 мая // архів новин 112.ua 12.05.14. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20150108033850/http://112.ua/video/rezultaty-referenduma-v-stahanove-11-maya.html?type=90104>

14

Вибухи та розстріли. Як гинули відомі ватажки терористів на Донбасі // Новое время nv.ua 03.09.18. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://nv.ua/ukr/ukraine/events/vibukhi-i-rozstrili-khto-vzhe-pomer-z-vidomikh-vatazhkiv-teroristiv-na-donbasi-2491881.html?prefer_lang=ukr

15

Стаханівська народна республіка // Українська правда pravda.com.ua 07.10.14. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/10/7/7039994/>

Наступним етапом розвитку подій стало 1 травня, коли міська рада Стаханова планувала розглянути питання про проведення референдуму щодо статусу регіону, проте засідання не відбулося через відсутність кворуму – депутати міськради не з'явилися на сесію і зірвали засідання¹⁰.

Уже 2 травня сталося захоплення міськради. Про це йшлося у повідомленні прес-служби Головного управління Міністерства внутрішніх справ в області. За даними прес-служби, о 17:50 у Стахановський міський відділ міліції надійшло повідомлення про те, що орієнтовно 40 озброєних осіб у масках розташувалися у приміщенні виконавчого комітету. Водночас жодних вимог від озброєних осіб не надходило¹¹.

11 травня мешканці Кадіївки взяли участь у псевдореферендумі, забезпечивши заповнення 98% бюлетенів на підтримку терористичної організації^{12, 13}.

Із часом місто потрапило до сфери впливу донських козаків, очолюваних отаманом Миколою Козіциним з Новочеркаська¹⁴. Утім сам Козіцин влаштувався ближче до кордону, в тиловому Антрациті, а на передовій, безпосередньо у Кадіївці, командувати козаками почав 38-річний місцевий мешканець Павло Дрьомов на прізвисько „Батя“. Дрьомов очолив у місті так звану „Козачу національну гвардію“, яку спочатку було утворено переважно з мешканців Ростовської області, але потім вона поповнилася і українськими громадянами¹⁵.

Козіцин М.І.
Джерело: <https://myrotvorets.center/criminal/kozitsyn-nikolaj-ivanovich/>

У місті почалися репресії проукраїнськи налаштованих мешканців, активних громадян стали ув'язнювати і утримували не менше місяця, використовуючи їх як робочу силу для будівництва окопів та інших робіт. Також НЗФ ввели у місті комендантську годину¹⁶.

14 вересня представники стаханівського НЗФ заявили на зустрічі бойовиків з місцевими підприємцями про вихід контролюваного ними міста з-під юрисдикції «Луганської народної республіки»¹⁷. За заявою нових «керівників», відтепер місто існуватиме автономно як нове формування - «Козацтво народної гвардії м. Стаханова».

Бойовики на чолі із П.Дрьомовим під час публічного звинувачення керівників «ЛНР» та І. Плотницького. Джерело: https://joinfo.ua/incidents/1094025_Kazaki-Dremova-LNR-brosilis-v-rassipnyu-shuhera.html

28 вересня 2014 року з'явилася інформація про те, що в окупованому Стаханові бойовики проводять обшуки в місцевих школах, — про це повідомив керівник групи «Інформаційний опір» Дмитро Тимчук: «Знищується вся українська символіка. Керівництво терористів обіцяє, що буде вилучена вся українська навчальна література, а замість неї будуть завезені російські підручники»¹⁸.

30 вересня 2014 Дмитро Тимчук повідомив, що РФ продовжує нарощувати військову силу поблизу державного кордону з Україною: зафіксовано перекидання у район Стаханова підрозділів 76-ї десантно-штурмової дивізії ПС РФ та діяльність російської станції РЕБ, що глушила мобільний зв'язок протягом попередньої доби^{19, 20, 21}.

16

Огонь на Стаханов // theinsider.ua 23.01.15. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.theinsider.ua/politics/54c19e6e74fd1/>

17

Стаханов проголосив незалежність від ЛНР і обрав “народного мера”- регіонала // Український погляд 14.09.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrpohliad.org/news/stahanov-progolosy-v-nezalezhnist-vid-lnr-i-obrav-narodnogo-mera-regionala.html>

18

Бойовики у Стаханові розпочали обшуки у школах і нищать українську символіку – Д.Тимчук // Українські національні новини 28.09.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1390051-boyoviki-u-stakhanovi-rozpochali-obshuki-u-shkolakh-i-nischat-ukrayinsku-simvoliku-d-timchuk>

19

В район Дебальцево стягнуті 27 російських танків // УНІАН 01.10.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.ua/politics/991034-v-rayon-debaltsevo-styagnuti-27-rosiyskih-tankiv.html>

20

Пост від Dmitry Tymchuk // facebook.com 30.09.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facebook.com/dmitry.tymchuk/posts/567894263339233>

21

Росія накопичує біля кордону з Україною ракетні комплекси – Тимчук // Українська правда 30.09.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/09/30/7039299/>

22

В Стаханове уничтожены системы залпового огня террористов // Цензор.нет 05.11.14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/news/310329/v_stahanove_unichtojeny_sistemy_zalпового_огня_terroristov_journalist

23

Пості від Роман Бочкала // facebook 04.11.14.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facebook.com/bochkala/posts/830037017048689?pnref=story>

24

Розпорядження кабінету міністрів України від 7 листопада 2014 р. #1085-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення» // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1085-2014-%D1%80>

25

Павел Дрёмов – Плотницкого в отставку! // YouTube Vlad Triel 29.12.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=mRV7Shd55Z8>
Відео: Павел Дрёмов - Игоря Плотницкого в отставку! 29.12.2014

26

Кузовлев Сергей Юрійович // ЦД «Миротворець» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/kuzovlyov-sergej-yurevich/>

27

Террористами «ЛНР» командует российский генерал Кузовлев по кличке Тамбов // Цензор.нет 12.01.15. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/photo_news/319492/terroristami_lnr_komanduet_rossiyiskiy_general_kuzovlev_po_klichke_tambovo_foto

5 листопада журналіст Роман Бочкала з посиланням на власні джерела повідомив, що у Стаханові підірвано з усім боєкомплектотом 2 чи 3 системи залпового вогню окупантів^{22,23}.

14 листопада за розпорядженням Кабінету Міністрів України (КМУ) місто Стаханов серед інших населених пунктів Донецької та Луганської областей було внесено до переліку населених пунктів на Сході України, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення²⁴.

29 грудня 2014 року П. Дрьомов публічно звинуватив керівництво «ЛНР» та безпосередньо ватажка І. Плотницького у мародерстві і розкраданні російських «гумконвоїв», а також у тиску на виборців, крадіжці вугілля, фальсифікації виборів та співпраці з членами Партії регіонів²⁵. Також Дрьомов згадує ще одного військового головнокомандувача ЗС РФ із багаторічним військовим досвідом – Кузовлева Сергія Юрійовича, який має звання генерал-майора і був його куратором/командувачем під позивним «Тамбов»²⁶. Кузовлев мав доручення створити та озброїти «лугансько-донецьку армію». На початку 2015 року «Тамбов» був розсекречений СБУ за результатами перехоплення перемовин з тим самим Дрьомовим²⁷.

Кузовлев С.Ю., «Тамбов». Джерело: <https://myrotvorets.center/criminal/kuzovlyov-sergej-yurevich/>

Пініжанін В.В. Джерело: <https://myrotvorets.center/criminal/pinizhanin-vyacheslav-valerievich/>

**АНТРАЦИТОВСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ДОМ-ИНТЕРНАТ
ДЛЯ ГРАЖДАН ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА И ИНВАЛИДОВ**
94664, Луганская область, Антрацитовский район, с. Колпаково, ул. Лесная, 1,
телефон: (06431) 3-44-95, тел факс: (06431) 925-91
E-mail: godi.antracit@mail.ru, Код ЕДРПОУ 13387851

№ _____ от _____

*Атаману Станицы Антрацит
Всеволикского войска Донского
Пинижанину В.В.*

Администрация Антрацитовского областного дома-интерната для граждан пожилого возраста и инвалидов и 231 жителей дома-интерната выражают глубокую благодарность казачьей национальной гвардии за оказанную помощь в обеспечении продуктами питания нашего учреждения, основной задачей которого является обеспечение жизнедеятельности лиц, нуждающихся в постороннем уходе.

С уважением,

Директор дома-интерната

А.А. Машук

ПРИКАЗ №46

г. Перевальск

8.08.2014г.

Поставленная задача по взятию контрольно пропускного пункта погранзащиты «Должанская» подразделением «Прапор» была выполнена блестяще. Командира группы «Прапор» согласно положению Устава Всеволикского Войска Донского награждает высшим орденом - золотой звездой «Герой Казачьего Народа».

Командующий
Казачьей Национальной Гвардии
Атаман
Всеволикского Войска Донского

генерал-армии
Козицын Н.И.

«Подяка» В.В. Пініжаніну. Джерело:
[https://myrotvorets.center/criminal/
pinizhanin-vyacheslav-valerevich/](https://myrotvorets.center/criminal/pinizhanin-vyacheslav-valerevich/)

«Наказ» про нагородження В.В. Пініжаніна за підписом
М.І. Козицина. Джерело: [https://myrotvorets.center/criminal/
pinizhanin-vyacheslav-valerevich/](https://myrotvorets.center/criminal/pinizhanin-vyacheslav-valerevich/)

Натомість на боці «ЛНР» виступили російські спецслужби, які викрали Козицина, а деяких його поплічників, ймовірно, розстріляли²⁸: «військового коменданта» Антрацита Луганської області В'ячеслава Пініжаніна (позивний «Прапор»)²⁹ і «начальника штабу» Михайла Ковалю³⁰.

Коваль М.Ю. Джерело: <https://myrotvorets.center/criminal/koval-mixail-yuzefovich/>

28
Спецслужбы РФ вывезли атамана-террориста Козицина в Москву и убили его соратников // Преступности.нет 29.11.14. [Электронный ресурс] – Режим доступу: <https://news.pn/ru/RussianInvadedUkraine/119775>

29
Пініжанін В'ячеслав Валерійович // ЦД «Миротворець» [Электронный ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/pinizhanin-vyacheslav-valerevich/>

30
Коваль Михайло Юзефович // ЦД «Миротворець» [Электронный ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/koval-mixail-yuzefovich/>

21 січня 2015 року Стаханов уперше за весь час боїв на Донбасі потрапив під інтенсивний обстріл. Повідомлялося, що під час обстрілу загинули 4 людини – 24-річна мати з дитиною, 19-річний юнак і жінка пенсіонного віку. За іншими даними загиблих було не менше 13. Також були поранені – від 11 до 18 осіб. Чому місто раптом стало об'єктом обстрілу?

За словами місцевого мешканця, протягом усіх цих місяців мешканці Кадіївки, які переважно підтримували сепаратистів, вважали, що бойові дії не торкнуться їхнього міста, тому що тут працюють два великих заводи, що належать українським олігархам – Стаханівський феросплавний Ігоря Коломойського і Стаханівський вагонобудівний – Костянтина Жеваго. Кадіївка (Стаханов), Алчевськ і Брянка сприймалися як окреме „князівство“ бойовиків, що не особливо підкоряється навіть владі так званої «ЛНР». В Алчевську командував Олексій Мозговий („Призрак“), у Стаханові – козачий отаман Павло Дрьомов. Обидва не визнавали Мінських угод.

Серед ночі 21 січня місто було обстріляно – під обстріл потрапили: район Ромашка, Стройгородок, центральний район (вул. Тельмана).

Після цього сепаратисти попередили населення, що буде наступ ЗСУ. Бойовики закрили школи до 24 січня. Місцеві мешканці шукали спосіб виїхати хоч кудись – у Росію, інші області України або хоча б дістатися Алчевська³¹.

Уночі з 1 на 2 серпня 2016 року бойовики незаконних збройних формувань (НЗФ) у зоні антитерористичної операції (АТО) обстріляли тимчасово окуповане місто, що призвело до руйнування житлових будинків та інфраструктури міста. Про це повідомив прес-офіцер української сторони Спільного центру з контролю і координації питань припинення вогню (СЦКК), у якому з підтримкою цивільних мешканців Кадіївки проаналізували цю подію, підполковник В. Бакай. Про у дописі прес-центру АТО у Facebook (наразі пост не є доступним) цей обстріл було названо провокацією з боку бойовиків НЗФ з метою звинувачення ЗСУ у здійсненні обстрілів³².

„Напередодні засідання тристоронньої контактної групи у форматі Мінських переговорів з метою звинуватити Україну у черговому обстрілі населених пунктів, які тимчасово перебувають під контролем самопроголошених республік «ЛНР» та «ДНР», члени незаконних збройних формувань ОРДО/ОРЛО у ніч з 1 на 2 серпня 2016 року влаштували провокаційний обстріл“, – йдеться у повідомленні.

На думку українських спеціалістів СЦКК, обстріл здійснювався хаотично, ймовірно, з борту машини, із різних напрямків, що призвело до значного розкидання боєприпасів. Найменша

31
Огонь на Стаханов // theinsider.ua 23.01.15. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.theinsider.ua/politics/54c19e6e74fd1/>

32
Штаб: Бойовики влаштували хаотичний провокативний обстріл в Кадіївці // Українська правда 02.08.16. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/08/2/7116659/>

відстань до лінії розмежування між підрозділами ЗСУ та НЗФ становила 18 км, тоді як дальність пострілу 82-мм міномету – не більше 4 км, що свідчить про інсценування бойовиками обстрілу з боку ЗСУ^{33,34}.

Станом на 23 січня 2017 року українська армія змогла просунутися вглиб на 500 м у бік міста Кадіївка та зайняла позиції, на яких раніше перебували терористи «ЛНР» — операція «Сухумі». Операцію «Сухумі» провели спільними зусиллями трьох батальйонів української армії. Без втрат і практично без пострілів. За свідченнями військових, звільнити висоти вони змогли, залишивши бойовиків без зв'язку, комунікацій і підвезення води^{35, 36}.

Позиції, які полишили бойовики, перебували на панівній висоті. Відповідно до Мінських угод вони повинні залишатися під контролем ЗСУ. Ці позиції були щільно заміновані бойовиками, а їхнє повне розмінування мало розпочатися навесні 2017 року. Оновлена інформація щодо цього процесу наразі відсутня.

18 грудня 2017 року бойовики відкрили вогонь по населених пунктах, зокрема й по Кадіївці. Про це повідомляв Прес-центр штабу АТО (на момент подій): „Для чергової дискредитації підрозділів Збройних Сил України та ненависті з боку цивільного населення тимчасово окупованих територій противник відкрив вогонь по населених пунктах, у тому числі Кадіївці (Стаханов)“, – йшлося в повідомленні. Позиція штабу – подібні провокації спрямовані на дискредитацію України та її Збройних Сил в очах світової спільноти.

Одночасно ЗМІ окупантів поширювали в мережі інформацію про те, що обстріл Стаханова і Первомайського був нібито з боку ЗСУ. Повідомлялося, що пошкоджені 38 будинків, без світла залишилися 7394 абоненти. За даними бойовиків, у результаті обстрілу одного з найбільш густонаселених районів Стаханова померла пенсіонерка, троє осіб дістали поранення, перебиті газопроводи³⁷.

На сьогодні місто Кадіївка лишається окупованим бойовиками НЗФ, отримання точної та достовірної інформації щодо актуального становища в місті наразі ускладнено.

33

Бойовики з мінометів обстріляли Кадіївку (Стаханов) і звинуватили в цьому українську армію, – прес-офіцер // Цензор.нет 02.08.16. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/ua/photo_news/400206/boyiovyky_z_minometiv_obstrilyaly_kadiyivku_stahanov_i_zvynuvatyly_v_tsomu_ukrayinsku_armiyu_presofitser

34

В «ЛНР» інспірують обстріли Кадіївки нібито з боку ЗСУ, щоб підтримувати “донецький” градус протистояння // Новинарня 20.08.16. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://novynarnia.com/2016/08/20/stskk-boyoviki-lnr-inspiruyut-obstrilyi-kadiyivki-nibito-z-boku-zsu-shhob-pidtrimuvati-donetski-gradus-protistoyannya/>

35

Українські війська зайняли нові позиції в зоні АТО // zik.ua 23.01.17. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zik.ua/news/2017/01/23/ukrainski_viyska_zaynyaly_novi_pozytsii_v_zoni_ato_1029769

36

Українські військові зайняли нові позиції на Донбасі // YouTube ТСН 22.01.17. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=cXjRY_bFr0I

37

Бойовики обстріляли окуповану Кадіївку – штаб АТО // Українська правда 19.12.17. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/12/19/7166052/>

ІСТОРІЯ ПОДІЙ У КАДІЇВЦІ ЗА СВІДЧЕННЯМИ МІСЦЕВИХ МЕШКАНЦІВ

ПІДГОТОВКА ДО ЗАХОПЛЕННЯ МІСТА

Ситуація в місті спочатку розгорталася поволі. Майдан у Києві та висвітлення його хроніки в медіа не викликали поживлення у Стаханові. За згадками мешканців, життя в місті йшло звичним ритмом, врівноважено і спокійно, суспільні теми обговорювалися переважно в публічних просторах (на ринку) чи на телеекранах, жодних акцій на підтримку Майдану чи «Антимайдану» не відбувалося. Так тривало до кінця лютого – початку березня.

Наприкінці лютого розпочалися активні дії за рух антимайдану. У березні було організовано перші мітинги, що акцентовано ділили людей на «своїх» та «чужих». Рівень агресивності «мирних» зібрань зростав: почалося залякування та цькування представників громадськості з проукраїнською позицією (детальніше в розділі 8. «Зневажена свобода слова і атаки на журналістів. «Фашисти города Стаханова»). Ближче до травня мітинги проходилися вже на постійній локації з наметами на площі біля пам'ятника Леніну, з надуманим, без об'єктивних загроз, закликком захистити монумент від повалення представниками «Правого Сектора».

Усім подіям, які відбувалися у місті Кадіївка, передувала тривала та системна підготовка. Без дослідження хронології подій загалом, у Криму і на Сході України, і безпосередньо у місті Кадіївка може виникнути хибне враження, що подальший хід історії в цьому місті розгортався незалежно від зовнішнього впливу та підтримки: ніби місцеві мешканці самоорганізовувалися та висловлювали «власну» думку та позицію, висували «свої»

вимоги. Та факти і свідчення дають чітке розуміння того, що підготовка, спланованість подій та окремих інцидентів у Стаханові, постійна їх підтримка і кураторство були цілком очевидні для мешканців міста, яке досі лишається в окупації.

“ *Перед захватом здания СБУ в Стаханов приезжали «туристические» автобусы, с Белгородскими и Ростовскими номерами... Организовывались митинги перед Дворцом культуры Горького, ставилась трибуна, рассказывали про экономические связи Стахановского вагоностроительного завода с Российской Федерацией, о том, что нам без этих связей не выжить, а Стахановский вагоностроительный завод – бюджетообразующее предприятие. С автобусов выносились десятки флагов – российских триколоров. Ставилась трибуна, сходились зеваки, все это слушали. Происходила раскачка. Это был апрель месяц, это было уже накануне майских праздников... Потом коммунисты выставили палатки возле памятника Ленина в центре Стаханова...*

(мовою оригіналу, респондент 147).

Особливо на початку дуже активно використовувався інформаційний канал впливу у різних форматах: у людей формували потрібне бачення того, що відбувається, їх «годували» фейковими новинами, створюючи так необхідну «реальність». Для підсилення ефекту впливу активно застосовувалася мова вороженці – мовні маркери, що принижують опонента, дискримінують та роблять із нього ворога.

“ *Информационно началось нагнетание того, что в наш регион приедут бандеровцы и будут убивать русскоязычных... я никогда с таким потоком вранья не сталкивалась. И одно дело было удивляться этой информации. А другое дело – общаться со своими родными и друзьями, которые повторяли то же самое, хотя очевидных причин так думать, доверять этой пропаганде совершенно не было*

(мовою оригіналу, респондент 55323)

“ *...начался очень сильный информационный поток, который и задурил людям голову так, что люди, те люди, которых я знал всю свою жизнь, за короткий промежуток времени превратились в твоих врагов*

и непонятно что в голове творится. Информация шла не только по телевидению. Информация очень сильно расплзалась как через бытовое общение, так и начали в городе появляться непонятные ораторы, которых я ранее не наблюдал.

(мовою оригіналу, респондент 55315).

“ *Когда начинались события на Майдані Незалежності, пропаганда, которую людям подавали на российском телевидении, а в регионе его в основном смотрят, - на всех каналах нам долбили, что «придут бандеровцы, повалят все памятники Ленина у вас, давайте, собирайтесь»*

(мовою оригіналу, респондент 55335).

Окремі представники міст регіону та безпосередньо міста Кадіївка, за словами свідків, регулярно перед подіями 2014 роками їздили у РФ на Кавказ на збори, де проводилися тренування, військова підготовка. У потрібний момент вони почали діяти: брати участь у проросійських мітингах, об'єднувати навколо себе людей, захоплювати адміністративні будівлі тощо.

“ *И эти ребята каждый год на протяжении многих лет до этого выезжали в Россию, выезжали на Кавказ, и у них происходили сборы, типа военно-спортивных лагерей, в которых они активно принимали участие. На это никто не обращал внимание, это было повседневной жизнью. Это я потом уже узнал. Они ездили туда, чем их там питали, я имею ввиду не кормили, а именно морально как на них воздействовали. Они ездили туда, оттуда приезжали, занимались бизнесом в городе Стаханове и потом в определенный момент они все стрельнули... Они очень активно начали участвовать в митингах, собирать вокруг себя людей, захватывать горотделы*

(мовою оригіналу, респондент 55315).

“ *...дядька (родич), который воюет за сепаров... он приходил ...дома какое-то застолье, обсуждают, какая ситуация в стране, что у меня флаг (України) в зале. Я всегда эту информацию краем уха: «Вот мы в Россию едем на учения. – Да? Что? Какие учения?» – то*

есть, они вот так постоянно... на учения возили местных. Людей, которые приезжали из России как наемники, не было смысла их обучать, поэтому отправляли именно местное население (мовою оригіналу, респондент 55316).

Проросійські мітинги. Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

МІТИНГИ

Наприкінці зими – на початку весни 2014 року у Кадіївці без об'єктивних локальних причин почали збиратися люди для проведення проросійських мітингів. Усе почалося під враженням від подій Майдану в Києві та декомунізаційних процесів у Харкові. Згодом організували постійно розташований намет поруч із монументом Леніна, який вони планували захищати від буцімто знесення «бендерівцями».

За словами свідків, багато мешканців регіону плекали надію на те, що з цими територіями і населеними пунктами станеться те саме, що із Кримом: увійдуть війська РФ, які наголошуватимуть на необхідності «захисту» російськомовного населення.

Проросійські мітинги. Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

“ Начали проходити мітинги, непонятно с чого. События произошли в Крыму, в феврале месяце и сразу же после этого люди нашего региона, глядя на то, что произошло в Крыму, начали питать надежду, что с ними таким же образом поступит Россия. Точно так же зайдут российские войска, которые их будут защищать. Начали появляться определенные пропагандисты. Уверен, что у них были кураторы, я многих знал

(мовою оригіналу, респондент 55315).

“ 2014 год для нас начался тревожно, потому что были уже события, Майдан, Киев. Но у нас все было абсолютно тихо, вплоть до того момента, когда в Харькове в феврале снесли памятник Ленину. Вот тогда у нас появились первые палатки... Сначала пикет прошел, митинг какой-то, потом стояла просто военная палатка. В этой палатке сидели люди, частично это были стахановчане, а частично туда приезжали... не знаю, кто это был, но явно неместные. Мы потом уже поняли, что эта палатка была как центр координации действий
(мовою оригіналу, респондент 55317).

Проросійські мітинги. Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

За даними свідків, поступово мітинги стали характеризуватися регулярністю, організованістю і керованістю, можна було бачити немісцевих у формі і при зброї, що спостерігали за подіями та керували ними, розвивали та спрямовували поведінку натовпу, застосовуючи для цього смислові атаки (у момент підняття прапора РФ, вигукування гасел). Очевидці подій припускали, що все це систематично фінансується, однак назвати конкретні джерела не могли, спиралися у свідченнях на власні спостереження і слова мітингувальників.

“ ...первый митинг у нас начался в начале марта, это было до 8-го марта. По какой схеме проходили эти митинги: это все организовывала Коммунистическая партия. В Кировске это был Красняков, руководитель коммунистической ячейки, в Стаханове – Чулков
(мовою оригіналу, респондент 55317).

“ Митинги проходили регулярно, инициировали эти митинги. Внешне это выставлялось как казаки, на самом деле за спиной у них стояли организаторы этих митингов. Причем было очень такое интересное совпадение. В районе центральной почты стояла кофе-машина, и кофейник, который продавал это кофе, общался со всеми, кто ходили на митинг и с митингов. И от него я узнал о том, что есть человек, – это абсолютно случайно узнал, – о том, что есть человек, который регулярно приходит на почту, в банкомате снимает деньги, и перед тем, как идти на митинг, он покупает кофе, и говорит: «Сейчас кассу выдам и вернусь, сделай мне кофе». И этого человека я могу опознать. Кроме того, у нас есть эпизод и фотографии о том, как раздавались деньги на митингах. Фотограф заснял этот фрагмент

(мовою оригіналу, респондент 55337).

“ Запомнил картинку: это все движение, и не прямо под самыми памятниками, недалеко буквально стояла все время машина – и просто наблюдала за всем. То есть, там сидел человек или 2 человека, и они все время наблюдали

(мовою оригіналу, респондент 55316).

“ Там были деньги. Откуда эти деньги шли, я не знаю, конечно. Но это сильная была организация, материнская

(мовою оригіналу, респондент 55318).

“ В палатке были люди в камуфляже, без опознавательных знаков. Кто это был, я их внешне не знаю. Наши – не наши... Палатка эта стояла. Народ курсировал, они деньги там собирали. (Мы) Пытались даже с ними пообщаться, с представительством... Общаться было невозможно, все друг друга перебивают, по методичке и все

(мовою оригіналу, респондент 55319).

Поступово мітинги трансформувалися – від просто мирного зібрання місцевого населення, як позиціонувалося від початку, до досить агресивних дій з відкритим проявом насилля та залякування опонентів, у яких уже брали участь не тільки місцеві мешканці.

“...этот митинг регистрировали, они говорили, что это мирная акция, и ничего там такого нет. Первое время действительно это был просто митинг. Потом время прошло и характер этих митингов изменился. Во-первых, появились плакаты «фашизм не пройдет», через букву «ы», «киевская хунта будет повержена»... Сначала была запущена такая удочка. Проверялось, насколько люди готовы принять это все. Потом стали митинги проходить под одну копирку... стали подтягиваться на митинг машины с совершенно посторонними молодыми крепкими людьми. Они отличались ростом, все были в штатском. Ими управляли, этими людьми, потому что я на одних и тех же митингах выдела одного и того же человека в сером драповом пальто, невзрачной внешности, но он был координатором всех их действий

(мовою оригіналу, респондент 55317).

“Его фамилию уже не помню точно. Он пришел на этот пророссийский митинг с флагом Украины. Его там чуть не убили, это был первый такой звоночек... о том, что не очень безопасно людям, которые поддерживают Украину, находится в городе

(мовою оригіналу, респондент 55303).

Від початку ці зібрання реєструвалися в міськраді від представників колишніх комуністів і не містили жодних конкретних вимог, та згодом вони постійно змінювались. Ідейна основа з'явилася аж у травні, коли було встановлено намети на постійному мітингу біля пам'ятника Леніну. Ініціатори мали за мету захистити монумент від імовірного повалення «бендерівцями», які буцімто прямують до Стаханова. Напередодні, на початку травня, сталися погроми в офісах певних політичних партій (зафіксовано погром в офісі ПП «Батьківщина»), які трансливали проукраїнські погляди. Також під погроми потрапили державні установи (пенсійний фонд, прокуратура) та офіси підприємців міста.

Проросійські мітинги біля пам'ятника Леніну.
Джерело: фото із приватного архіву свідка

Проросійські мітинги біля пам'ятника Леніну.
Джерело: фото із приватного архіву свідка

“ В тот же период очень сильная пропаганда велась против Украины, против Майдана. И был такой миф, лозунг, что приедут теперь какие-то бандеровцы, которые начнут сносить памятники коммунистическому режиму... В начале, наверное, марта, появились так называемые дружинники, которые установили палатку возле памятника Ленина и начали охранять этот памятник. Это очень странные люди. В основном, какие-то маргиналы, можно сказать, люди без какого-то нормального образования, которые верили этой пропаганде, они начали ночевать в этой палатке, там буржуйки поставили
(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ 7 мая начались погромы в городе. Озверевшая толпа людей в камуфляже с георгиевскими лентами. Плюс-минус 200, может быть, больше людей. Начали устраивать погром, они там ходили в прокуратуру, чтобы там сняли флаг, и говорили, что они с народом. Разгромили офис... «Батьківщина», палили портреты Юли, технику, там еще листовки какие-то... В офисе там предпринимателей некоторых тоже погромы устроены. В СБУ они зашли, их впустили охрана. Те требовали, чтобы те показали, что у них нет оружия, те их пустили там на свои склады...

Они показывают: нет у них оружия, нет. «Все, уходим». Люди, вот эта зверская толпа сбивает гербы, которые были на воротах СБУ. Понятное дело, что срывают государственную символику
(мовою оригіналу, респондент 55303)

Проросійські мітинги біля пам'ятника Леніну. Джерело: фото із приватного архіву свідка

За лозунгами та висловлюваннями мітингувальників в очевидців склалося стійке враження, що всі ці події та участь у них є штучним процесом, що відбувається за прописаним сценарієм: люди просто відтворювали постійно змінювані вимоги, а наведена аргументація нагадувала матеріал за методичкою.

“ ...до 9 мая. Шли каждые 3 – 4 дня митинги, где вот эти же «рыбаки» в папахах, ну они в камуфляже, похожем на тот, в чем рыбаки или охотники. В очень разном, очень странном, они собирались в палатке. Они сначала установили палатку в центре города, а потом там начали жарить шашлыки. Потом туда притащили телевизор, потом начали бухать,

Погроми в офісах політичних партій. Офіс «Батьківщини». Джерело: фото із приватного архіву свідка

потом как-то эта палатка сгорела. Они каждые 3 дня устраивали там митинг, причем очень часто эти митинги противоречили друг другу по смыслу и содержанию. И это все выглядело как шоу бесконечное, в котором было ощущение, что когда все придет в законное русло, то эти все люди просто разойдутся по домам. Они очень сильно раскачивали

народ, они каждые 3 – 4 дня нагнетали обстановку. Выходили с микрофоном, начинали орать, что «наши танки будут под Киевом, мы вот этими руками всю Украину кормим...» и так далее. Было такое, язык ненависти появился

(мовою оригіналу, респондент 55297).

Проросійські мітинги. Джерело: фото із приватного архіву свідка

“ Сначала никаких политических... никто не выдвигал. Просто какая-то мифическая угроза, начала появляться киевская хунта, это все было связано с событиями на Майдане, я думаю. Когда Янукович бежал из страны, получается, этот вакуум безвластия и началась какая-то непонятная ситуация. И какая-то у них была тревога за будущее, непонятно. Но очень четко муссировалась тема бандеровцев и уже пошли слоганы «киевская хунта»

(мовою оригіналу, респондент 55317).

“ Чего, собственно, они хотели – чтобы им дали провести референдум по поводу присоединения к России, требования менялись, понятно, что эти требования им спускались. Это все на этих митингах проводилось. Потом они требовали, что «дайте нам тут независимость», каждый раз требования отличались немножко, видимо, когда шло что-то не так
(мовою оригіналу, респондент 55319).

На користь керованості та організованості процесів також свідчить те, що дедалі частіше на мітингах можна було побачити озброєних людей, тих, що роздмухують настрій мітингувальників, скеровують динаміку акцій. Провокатори чітко вловлювали хід події і підкидали заклики в той момент, коли було необхідно підсилити та спрямувати активність мітингувальників. Ними могли бути саме ті, хто виїздив до РФ на «тренувальні табори».

Під час мітингів практикувалася агресія – ставалося, що тих людей, які висловлювали протилежну думку, цькували, їм погрожували, в окремих випадках били. На одному з «мирних» проросійських мітингів біля міської ради психологічного тиску (погроз та залякування застосувати силу) зазнала журналістка місцевого видання «Телегазета», яка через небезпеку була змушена виїхати з міста.

“ ...моментально среди этой толпы вычленились люди спортивного телосложения. Со мной стоял один такой рядом, он очень сильно подбуривал всех остальных. И в какой-то момент у него в руках появился металлический прут короткий... Раз – и они уже были вооружены
(мовою оригіналу, респондент 55317).

“ Все эти митинги сопровождалась людьми, которые были в форме, которых никто не видел. Люди, которые были с оружием. Которые ходили, поднимали российские флаги, подзадоривали толпу и кричали «Слава России». И они участвовали в городе
(мовою оригіналу, респондент 55315).

“ Мне говорит: «уходи отсюда». Соотношения было примерно 20 на 80, 80 – это российских. Я отошла, вообще ушла. Там реально началось... Ну было страшно. Люди были очень агрессивно настроены,

они готовы были убивать. Там слово сказать было страшно. Но он начал что-то говорить, пытаются образумить кого-то: «Люди, вы что, с ума все походили? Включите мозг». И все, и его начали сразу же бить

(мовою оригіналу, респондент 55324).

“ *...толпа, которая была там, она была абсолютно неконтролируемая, и люди могли тебя на этой площади разорвать просто так*

(мовою оригіналу, респондент 55325).

Громадянин України, співробітник міської ради також постраждав від агресивних дій мітингувальників: 9 травня 2014 року під час події біля Стаханівської міськради його атакували, над ним знущалися і жорстоко побили, а наприкінці незаконно взяли під варту і вперше запроторили до місця несвободи. На мітингу, де він виконував свої професійні обов'язки і фіксував події на камеру, на нього вказав сусід зі словами: «А помніть стенд? Это же «Правый Сектор». А еще он в январе – феврале был в Польше... Он проходил там обучение в лагерях «Правого Сектора». На чоловіка напали і почали бити руками та палицями. Бойовик, озброєний великим ножом, дістав з кишені затриманого посвідчення працівника міської ради і розірвав його. Після цього бойовик дістав ніж і зробив ним рух до живота затриманого, розрізавши частину одягу (штани та ремінь) і лишив подряпини. У важкому моральному та фізичному стані, зі зв'язаними руками чоловіка забрали до штабу бойовиків, в УБОЗ (Управління по боротьбі з організованою злочинністю), там відібрали робочу техніку та особисті речі. Далі відправили у залізний гараж – місце, де утримували полонених у Стаханові. Через годину або трохи більше по нього прийшли бойовики, віддали особисті речі і цього разу відпустили.

У подальшому ситуація в місті загострювалася – у 20-х числах липня місто було вже повністю окуповане, у ньому перебували багаточисленні угруповання бойовиків.

Вдруге цього громадянина незаконно затримали 31 липня 2014 року, і цього разу ув'язнення тривало майже місяць. 29 серпня 2014 року його було звільнено. Докладніше цей випадок описано у розділі 7. «Арешти і місця несвободи».

“ 9 мая я поехал к родственникам жены и мне позволили, сказали, что схватили нашего 55303. Он ходил фотографировать их митинг, а его сосед подошел к товарищам и сказал, что он – за Украину и что он из исполкома. На нем порезали одежду, побили и увезли. Правда, потом выпустили
(мовою оригіналу, респондент 55320)

“ Какой-то чудак, с его якобы дома, говорит: «55303, так а ты с «Правого Сектора». А стояли рядом эти охранники, что от палатки, они его схватили, кинули на землю, скрутили руки, один ножом разрезал ему ремень...? И быстренько – в машину и увезли на 395-ю, там штаб самый первый. Подвал в гараже, там жуткий подвал... его туда кинули
(мовою оригіналу, респондент 55322)

Незаконний референдум 11 травня. Після певної кількості мітингів та однієї невдалої спроби прийняття рішення міською радою про проведення референдуму, 11 травня незаконне голосування все ж таки відбулося. За словами свідків, так званий референдум складався з двох частин з різницею у тиждень: мета першої частини полягала в тому, щоб зібрати голоси щодо відокремлення від України, а другій – приєднання до РФ. Також свідки наводять факти численних порушень під час голосування та підрахунку голосів.

“ Реально голосовали за всех, кто есть, кого нет, поэтому я думаю, за меня там, если надо, кто-то галочку поставит, я сам лично идти не хочу, не хочу в этом участвовать лично для себя. Мне просто потом будет неприятно знать, что я тоже к этому руку приложил, даже если этого не хотел
(мовою оригіналу, респондент 55325)

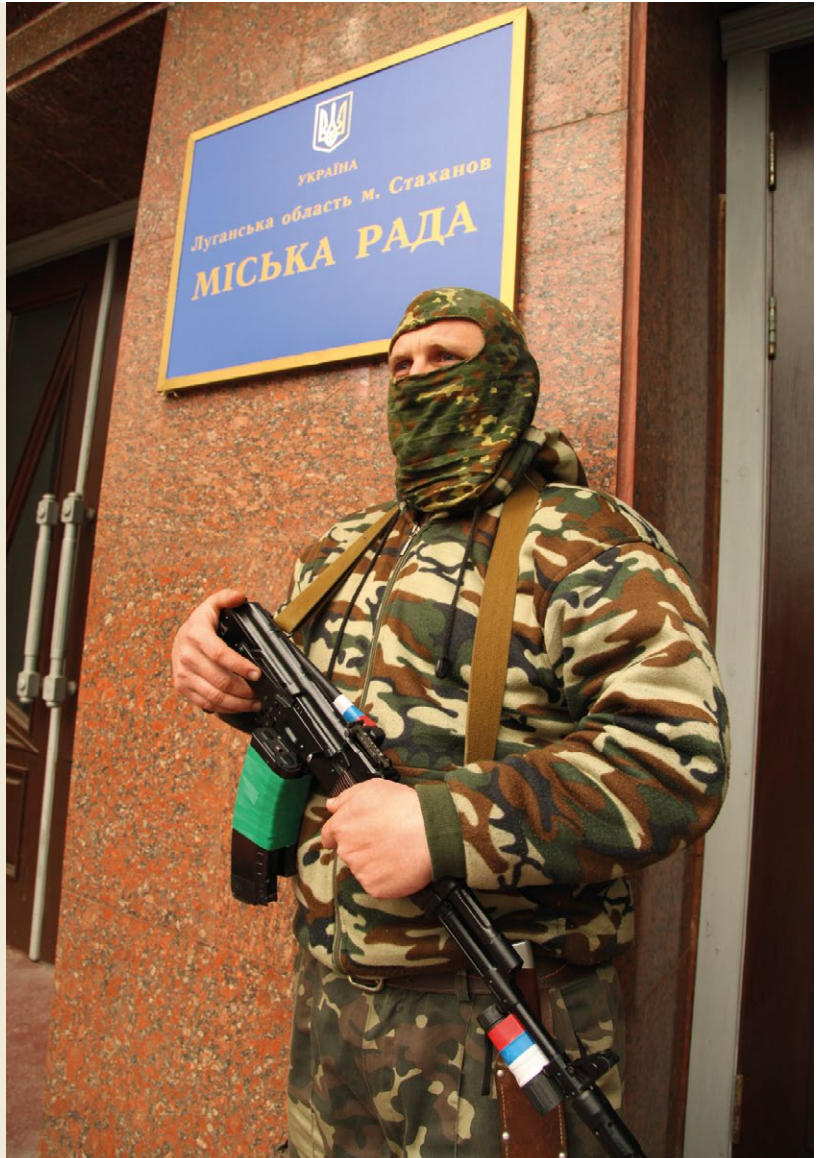
“ 11 мая был в городе референдум, проходил. Там как всегда сумасшедшие цифры, 98% за создание «ЛНР», но я помню, что были очень интересные бюллетени. Обычные ксероксы, без всяких защитных символов, это, конечно, смешно говорить о волеизъявлении граждан
(мовою оригіналу, респондент 55303)

ЗАХОПЛЕННЯ ТА ОБСТРІЛИ МІСТА

Поступово завдяки мітингам, таким собі народним хвилюванням, інформаційному роздмухуванню з пропагандистською риторикою і використанням мови ворожнечі у місті легко вдалося розпочати збройне свавілля та захопити велику кількість муніципальних і приватних приміщень, запустити хвилю мародерства і тотального беззаконня.

Місто дуже скоро наповнилося зброєю, що опинилася в руках бойовиків, які керували процесом або виступали виконавцями.

Захоплення міської ради Кадіївки (Стаханова). Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

Захоплення СБУ Кадіївки (Стаханова). Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

Захоплення СБУ Кадіївки (Стаханова). Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

“ Вже у березні місяці, десь середина березня, я їхав через місто: німці хлопці, яких я не знаю, вже ходили зі зброєю. Вони носили зброю, я, до речі, знаю, я служив, - вони носили зброю, видно було, що автомати, поки приховано, торчали з правої сторони стволи (мовою оригіналу, респондент 55327)

“ *Первых вооруженных людей я увидела... это была середина апреля, мне кажется, число 20-е апреля, до 1 мая. Уже тогда полным ходом в Стаханове было полно военных. И в Стаханове уже были эти группировки Болотова, Мозгового*
(мовою оригіналу, респондент 55317)

Окупація міста почалася із захоплення муніципальних будівель. Самовільне захоплення приміщень супроводжувало подальші мітинги. Навесні (квітень – травень) 2014 року озброєні бойовики зайняли стратегічно важливі об'єкти: міськраду, МВС, СБУ, школу-інтернат. Ці приміщення переважно захоплювали з метою демонстрації сили та зміни влади, а також для розташування своїх штабів, в'язниць, шпиталів, особового складу (квартирування представників НЗФ), а також заволодіння зброєю правоохоронних органів міста.

“ *Это не просто был пророссийский там какой-то митинг, вот как в апреле. Нет, оказалось, что там стоял какой-то... лидер, который просто закликал: «Давайте сейчас захватим оружие, захватим гор-отдел, давайте ...штурмовать милицию»*
(мовою оригіналу, респондент 55324).

“ *Смеркаться уже начало, темнело, как мне потом рассказали, подъехал к исполкому автобус. В военной форме, с автоматами, экипированные, без опознавательных знаков, без наклейки, зашли, заняли 1-й этаж. Кто-то из них, руководителей, поднялся к мэру. О чем беседовали, никто толком не знает. То, что оружие было взведено, говорит тот факт, что напротив кабинета в потолке в коридоре есть один выстрел... Это была пятница... 2014 года... 26 апреля*
(мовою оригіналу, респондент 55322)

Місцеві мешканці, які були очевидцями захоплення відділка МВС, розповідають, що це мало вигляд театральної вистави із завезеними «акторами» – учасниками події, із захисницями приміщення МВС – працівницями правоохоронної структури, які стояли на вході, перегороджуючи шлях мітингувальникам, зі спецназом на даху, який просто спостерігав.

“ Я сама лично присутствовала только на захвате милиции. Но вы знаете, у меня было ощущение на тот момент, – и сейчас уже многие факты скрываются, перекручиваются, что это было все как спектакль. Потому что это выглядело даже смешно. Женщины, работники милиции, там стояли закрывали этот вход. А на крыше спецназ наблюдал за этим всем, которые тут же на автобусах были привезены. На других автобусах были привезены тоже непонятного происхождения бомжи, которые это все инсценировали. Мне кажется, да мне и не кажется, – как потом это все вскрылось, что это вся сдача этих объектов, она была выше согласована как минимум с администрацией

(мовою оригіналу, респондент 55318)

По місту і на виїздах з нього бойовики поставили блокпости, зрештою також було введено комендантську годину, за порушення якої можна було потрапити «на підвал».

“ Там, где стояли ГАИшники, стояли блокпосты. Сначала без опознавательных знаков, потом уже везде были флаги «ЛНР», России очень много было флагов поначалу, потом их как-то быстро свернули все вместе, и уже стали везде флаги «ЛНР» и флаги «Новороссии». В этот период там закрасили «Город Стаханов» – там раньше была желто-синяя надпись

(мовою оригіналу, респондент 55325)

“ Комендантский час уже был введен. В магазинах запрещали алкоголь продавать. Это было начало августа – конец июля

(мовою оригіналу, респондент 55325)

Свідки, що жили на той період у Стаханові, описуючи зовнішній вигляд осіб, які займалися захопленням приміщень, зауважують, що загалом їхній одяг відрізнявся – деякі були вдягнені у «збірну» форму, а дехто мав форменний військовий одяг. Стали з'являтися бойовики, що вдягалися як козаки, і з часом було офіційно заявлено, що місто перебуває під контролем Донських козаків. Згодом очевидці також помітили представників кавказьких національностей, ймовірно, найманців із Чеченської Республіки.

Захоплення МВС Кадіївки (Стаханова). Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

“...город попал под влияние Донских казаков, это такое формирование российских, типа, казаков Донских, под руководством Козицына. И в городе начали люди ходить в папахах, с оружием. Это очень странно как-то выглядело. Руководителем вот этого 6-го казачьего полка, который у нас базировался, стал Павел Дремов, но он местный
(мовою оригіналу, респондент 55303)

Захоплення МВС Кадіївки (Стаханова). Джерело: фото із приватного архіву свідка подій

“...военных видела, но они старались тышком-нышком обходить. Хотя выправка, одежда, экипировка, оружие – видно, что вооружены и одеты идеально
(мовою оригіналу, респондент 55330)

“Были заезжие лица не совсем славянской национальности. Они жили на «Утесе» – это за Брянкой есть турбаза, место отдыха. Эта группировка там жила, не знаю, как они назывались, буквально до 50-ти человек, питались исключительно бараниной
(мовою оригіналу, респондент 55336)

“...где-то в конце июня я вот утром шла и увидела... Мне нужно было через дорогу переходить, я стала возле дороги, и едут такие открытые грузовики с чеченцами, груженные. Один, второй, целая колонна... Вот там я уже первый раз увидела, что они все вооружены винтовками... Около 10 машин, может 8
(мовою оригіналу, респондент 55324)

Форма та військова виправка серед бойовиків, наявність суттєвої кількості озброєння в місті, наповнення житлових районів військовою технікою, захоплення муніципальних об'єктів разом із цілком очевидним кураторством цих процесів, особливості вимови окремих бойовиків – усе це свідчило про те, що в місті перебуває велика кількість найманців, підконтрольних РФ, місцевих завербованих і підготовлених людей. Про помітну присутність професійних військових, імовірно, з РФ, свідки говорять, починаючи із серпня – вересня 2014 року.

“ *Первый раз столкнулся я, реально с кадровыми, в начале августа 2014. В Стаханов заехала небольшая группа людей на двух машинах. Скажем так, знакомые знакомых пытались снять им жилье где-то, чтобы рядом был магазин, но и недалеко от центральных дорог. Сразу видно было по людям, что не туристы. В магазин по парам, все в поведении подчёркивало, что это заточенный военный человек. Даже по взгляду, когда человек смотрит, все равно видно. Днем их никогда не было, вечером иногда их видели, опять же, по парам, выходящих*
(мовою оригіналу, респондент 55336)

“ *Когда я проживал там, присутствовали муляжи – вот эти казаки, которые как бы представляли народное ополчение. На самом деле, были люди в военной выправке. Военного человека легко отличить от гражданского, вне зависимости от того, в какой форме он находится. Кроме того, люди, которые находились и имитировали повстанцев, они использовали нетипичную лексику, они использовали нетипичные словосочетания, которые в Донбассе не применялись. Один из них – «паребрик». И другие термины, которые их отличали*
(мовою оригіналу, респондент 55337)

“ *До нас пришли вночі бойовики додому, не з українського боку, це були росіяни. Вони розмовляли російською, у них був відповідний акцент, це були не наші бойовики, можу сказати точно. Вони прийшли до нас вночі шукати батька. Батько вже був у зоні бойових дій, уже цілий місяць, але ми майже нічого про нього не знали*
(мовою оригіналу, респондент 55332)

Водночас зі збільшенням кількості людей у формі зі зброєю у місті зросла кількість військової техніки, яка розташовувалася і переміщувалася бойовиками в межах міста, іноді просто у житлових кварталах. Усе це становило значну небезпеку для життя місцевих мешканців.

“ Я видела не только военных, я видела технику – эта техника была перпендикулярно нашей улице. Это все было перед глазами, страшно было выйти. «Градov», кажется, 3 было, где-то 6 гаубиц – гаубица, пушка – разных калибров, я не отличаю, – не военный человек, просто были громадные, были маленькие. Ночью было слышно гусеничное движение
(мовою оригіналу, респондент 55330)

“ Школа №6, там они намеревались разместить большое скопление техники, и там просто разбомбили все это дело... Находятся казармы в школе-интернате №3, там тоже подразделение, и там военная техника находится. В близости с городским военкоматом находится... Там находилась строительная база, она в близости с терриконом и жилым сектором, там находится большое количество техники. У Шманева там в его производственных площадях находилось, потом там сделали склад вооружений, потом это все мигрировало туда-сюда. Завод «Юность» – там артиллерийские установки, танки, большие склады боеприпасов
(мовою оригіналу, респондент 55337)

Обстріли. Як стверджують свідки, перші обстріли міста почались із осені – зими 2014. Бойовики здійснювали їх просто з міста, ховаючись за цивільними. У цей період практикувалися і бойові, і провокаційні обстріли: бойовики імітували наступ української армії для подальшого висвітлення у пропагандистських проросійських та російських ЗМІ, були також і обстріли – реакції ЗСУ.

“ Первый раз по городу начали попадать, наверное, конец осени – зима 2014. Это были первые прилеты
(мовою оригіналу, респондент 55336)

“ Ответки не было наших войск, а они стреляли каждый день. Только чуть солнышко западает – комендантский час и начинает так шандарахать, что у нас окно треснуло только от звука. Говорят, на околицы они выезжали. Стреляли со Стаханова по нашим позициям. Локация – во-первых, район Максимовки, кто знает Стаханов. Там выезды были на окраины, к нам это ближайшая точка, может быть, оттуда. Еще, говорят, они выезжали на ферросплавный завод Коломойского, который разграбили в первый день подчистую. Там, говорят, была техника... муж встретил одного знакомого, его кинули на подвал только за то, что он ехал в районе Максимовки уже в комендантский час и встретил колонну техники. Поэтому мое предположение – значит, где-то в том районе они и стреляли, это ближайший к нашему микрорайону район
(мовою оригіналу, респондент 55330)

Так під обстріли потрапляли і житлові центральні райони, і околиці. Місцеві мешканці почали жити в постійному страху і паніці, регулярно переховуючись у бомбосховищах. Також від обстрілів зазнавало пошкоджень майно (будинки, квартири тощо), інші об'єкти та інфраструктура міста.

“ Это было уже последней каплей. Мы с женой, маленький ребенок, и уже началось такое. Потому что было понятно, что уже работает серьезная техника, артиллерия, это уже работают не люди, которые стояли раньше на блокпостах с палками, а это уже более-менее профессиональные. Постоянно было слышно стрелковое оружие, в городе, за территорией города. И было слышно взрывы серьезные, артиллерийские, стрелковое оружие. Возможно, просто полигоны, тренировались. Было очень слышно. И мы решили выезжать, собрали вещи минимальные (виїхали в серпні 2014)
(мовою оригіналу, респондент 55325)

21 січня п'ять років тому у Стаханові через масовані обстріли постраждали мешканці кількох микрорайонів. Значних руйнувань зазнали будинки в микрорайонах Східний та Ромашка. Тоді загинули за одними даними 4³⁸, за іншими – не менше 13 мирних мешканців³⁹, зруйновано багато приватних і багатоквартирних будинків.

38
Огонь на Стаханов // theinsider.
ua 23.01.15. [Електронний
ресурс] – Режим доступу:
[http://www.theinsider.ua/
politics/54c19e6e74fd1/](http://www.theinsider.ua/politics/54c19e6e74fd1/)

39
Стаханов: як живе
шахтарська глибинка в
окупації? // Черноморская
телерадиокомпания
[Електронний ресурс] – Режим
доступу: [https://blackseatv.com/
uk/voices-for-ua/staxanov-yak-
zhive-shaxtarska-glibinka-v-
okupaciyi/](https://blackseatv.com/uk/voices-for-ua/staxanov-yak-zhive-shaxtarska-glibinka-v-okupaciyi/)

Одним із загиблих став молодий хлопець Романюк Володимир Сергійович (д.н. 29.10.95), який загинув унаслідок обстрілів у мікрорайоні Ромашка.

“ *Это было зимой, по-моему, 2015... Пацана зовут Вова, по-моему, Романюк. Ему на тот момент, если не ошибаюсь, 20 – 21 год. Он погиб на Ромашке при обстреле. Это микрорайон спальный в Стаханове, проспект Победы, можно подписать. Как было: сепары выставляли на этом микрорайоне в тот момент стабильно гаубицу на перекрестке. В интернете, кстати, есть видео, можно пробить – «обстрел Стаханова». Сепары обстреливали с довольно-таки мощных орудий, 122 мм, даже пару пакетов «Градов» выпустили, и прилетела ответка. И прилетела очень жесткая, они попали в некоторые дворы, и он в тот момент был на улице, его кенты забежали вроде бы в подъезд, а он не успел, лег под лавочку, укрыться. И осколок ему в голову попал*

(мовою оригіналу, респондент 55316)

Також під час цього обстрілу внаслідок отриманих поренень загинули мати і донька, що йшли дорогою до дитячого садочка – Гусак Наталія Євгенівна (д.н. 04.10.90) та Гусак Аріна Василівна (д.н. 04.09.10), Копіца Валентина Дмитрівна (д.н. 11.05.53), Кучеренко Надія Василівна (д.н. 01.01.38), Яковець Олександр Борисович (д.н. 14.08.56). За інформацією на фото з ресурсу незаконних республік, ймовірно внаслідок обстрілу 21.01.15 також загинули Данілов Сергій Олександрович (д.н. 17.08.58), Сердюк Сергій Михайлович (д.н. 18.09.80). Не виключено, що внаслідок цього ж обстрілу наступного дня помер Косарев Олександр Іванович (д.н. 29.11.49). Щодо інших імовірних загиблих інформації немає.

“ *Знаю, что на проспекте Ленина тоже произошло падение, была такая информация о том, что люди переходили дорогу в это время и попали в них осколки, и, по-моему, даже там погибла женщина с ребенком*

(мовою оригіналу, респондент 55321)

Пам'ятна дошка, встановлена бойовиками загиблим мирним мешканцям та мешканкам міста Кадіївка. Джерело: http://novorossy.ru/memorial/article_post/prodolzhayem-spiski-zherty-kiyevskoy-khuny-stakhanov-makeyevka

Ситуація під час активної фази окупації. Дуже скоро від початку подій у місті суттєво погіршилась гуманітарна ситуація. Із літа 2014 року почалися серйозні перебої із водопостачанням. Досі в місті проблеми з водою виникали в окремих районах, де воду подавали за графіком, але тепер через це потерпали мешканці всього міста, а цих районів – особливо.

Відчуваючи небезпеку та загрозу існуванню, люди почали масово скуповувати продукти харчування та інші товари першої необхідності. Магазины стали вводити обмеження щодо кількості товару, який «відпускали» в одні руки. Почалися перебої з постачанням.

Певний час іще продовжували працювати соціальні установи, банки, школи, заводи. Втім, працівники вже не отримували зарплатню системно, деякі роботодавці вже взагалі її не виплачували і працівники виконували роботу на ентузіазмі, сподіваючись, що ситуація скоро налагодиться. Банки і банкомати ще якийсь час видавали кошти в звичному режимі, потім ввели обмеження на видачу – не більше однієї тисячі гривень, але поступово вже не стало готівки, щоб завантажувати банкомати.

Також погіршилась якість роботи мереж мобільного зв'язку. На сім-картки окремих операторів, що працювали краще, були спекулятивно підняті ціни.

Черга по питну воду в місті Кадіївка. Джерело: фото із приватного архіву свідка

“ ...Было начало августа – конец июля. Мы были на даче, не было уже в Стаханове воды. Гуманитарная очень плохая была ситуация, реально коллапс. Воды не было, были перебои, продукты питания люди гребли тележками, кто что мог урвать, потому что в магазинах начиналось такое, не больше 5 штук в руки и так далее

(мовою оригіналу, респондент 55325)

“ Еще все работали на энтузиазме, уже зарплаты как-то платили, то на карту еще получали, кто-то уже не получал, уже начался коллапс. Банкоматы работали Ощадбанка, потом какие-то Приватбанки работали, какие-то уже не загружались, в них уже налички не было... Помню, уже большие очереди были возле банкомата. Банкомат тоже начал только по тысяче гривен выдавать

(мовою оригіналу, респондент 55325)

“ Связь – Vodafone плохо работал, более-менее проби-
вался «Киевстар». В основном на «Киевстаре» и на
«Лайфе». Цены на карточки были просто сумасшед-
шие, если в обычное время пакет стоил где-то 20
гривен, его продавали по 500, и за ними стояла оче-
редь. Вот завтра привезут пакеты, и договорился,
что оставят, прибежал туда, а там 300 человек
стоит, для того, чтобы купить карточку
(мовою оригіналу, респондент 55336)

КОМАНДУВАЧ ПАВЛО ДРЬОМОВ

40

Дрьомов Павло Леонідович // Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дрьомов_Павло_Леонідович

Довідка. Wikipedia⁴⁰

Павло Леонідович Дрьомов (22 листопада 1976, Кадіївка, СРСР — 12 грудня 2015, Первомайськ, Україна) — український колабораціоніст з Росією, «отаман» підрозділу «Донських козаків», комендант окупованого Стаханова під час Українсько-російської війни.

П. Дрьомов. Джерело: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/10/7/7039994/>

Біографія

Павло Дрьомов народився у Стаханові. У деяких джерелах зазначено, що майбутній «козацький отаман» проходив службу в лавах Радянської армії у ранзі «сержанта» чи «молодшого сержанта», однак ця інформація, очевидно, не відповідає дійсності, адже призовного віку Дрьомов досяг уже після розпаду СРСР. До 2014 року працював мулярем.

Під час війни на Сході України був призначений «отаманом» Миколою Козициним⁴¹ комендантом Стаханова та куратором Первомайська. Керував Козачою національною гвардією, що станом на жовтень 2014 року налічувала близько 470 бійців. Тісно співпрацював з батальйоном Олексія Мозгового⁴² «Призрак», однак згодом стосунки між двома польовими командирами відчутно зіпсувалися через відступ Мозгового під час одного з боїв. Перебував у стані перманентного ідейного протистояння з керівництвом «Луганської народної республіки» в особі Ігоря Плотницького⁴³. Звинувачував останнього в ігноруванні інтересів жителів Стаханова та таємній торгівлі вугіллям з українською владою.

29 грудня 2014 року виступив з відкритим зверненням, у якому звинуватив Ігоря Плотницького та його людей у мародерстві, розкраданні вантажів т. зв. «гуманітарних конвоїв», тиску на виборців заради власної вигоди та порушенні соціальних інтересів жителів території «ЛНР». У цьому ж зверненні Дрьомов заявив, що має серйозний компромат на очільника республіки та зазначив, що не ставить собі за мету створення Козацької народної республіки, а згоден на перебування у складі «ЛНР» за умови, що Плотницький та його поплічники не будуть брати участь у керівництві державним утворенням.

П. Дрьомов. Джерело: <http://patrioty.org.ua/blogs/koliu-mynyna-pomnyte-khranytel-fleshky-dremova-tak-vot-net-bolshe-koly--bloher-pro-vbyvstvo-cherhovoho-kazachoho-otamana-lnr-129635.html>

5 грудня 2015 року Дрьомов одружився у Санкт-Петербурзі з громадянкою Росії, а 12 грудня збирався відсвяткувати весілля у Стаханові. Того ж дня він загинув у результаті підризу автомобіля, у якому їхав зі Стаханова до Первомайська. Дрьомов помер на місці, його водія вибуховою хвилею викинуло з машини, згодом він теж помер, не доїхавши до лікарні. Один з очільників «ЛНР» звинувачує в цьому українську диверсійну групу. Директор Департаменту комунікацій МВС України Артем Шевченко вважає, що «загибель Дрьо-

41
Козицин Микола Іванович // ЦД «Миротворець» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/kozicyyn-nikolaj-ivanovich/>

42
Мозговой Олексій Борисович // ДЦ «Миротворець» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/mozgovej-aleksej-borisovich/>

43
Плотницький Ігор Венедиктович // ДЦ «Миротворець» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/plotnickij-igor-venediktovich/>

Вибухи та розстріли. Як гинули відомі ватажки терористів на Донбасі // Новое время 03.09.18. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nv.ua/ukr/ukraine/events/vibukhi-i-rozstrili-khto-vzhe-pomer-z-vidomikh-vatazhkiv-teroristiv-na-donbasi-2491881.html?prefer_lang=ukr

мова, як, власне, і попередніх ватажків терористів у «ЛНР» (Бєднова, Іценка, Мозгового⁴⁴) могла бути наслідком суперечок між неконтрольованими козачими ватажками та їхніми російськими кураторами».

П. Дрьомов, за словами свідків, був непримітною людиною без значних досягнень. Мав робітничу спеціальність (муляр 5 розряду), декілька судимостей або притягнень до поліції. На фоні протестних подій у місті зміг обійняти посаду командувача НЗФ у Стаханові, стати комендантом міста. З огляду на таку біографію ця особа користувалася «народною любов'ю» у певних колах – серед тих, хто були готові взяти до рук зброю, отримати швидку наживу за рахунок мародерства та інших протизаконних дій.

“ *Лично я его никогда не знал, никогда не общался и вообще о таком человеке никогда не слышал до всех этих событий, и характеризовать его как человека не могу никак. Но могу сказать, что он пользовался большой народной любовью. Потому что простой работяга, каменщик с ЖЕКа, стал казачьим командиром и по слухам проводил много военных операций, опять же, по слухам. И все тогда, – вот Паша Дремов живет, у Паши Дремова командир, а у него ничего нет. Он как жил на Борисовке (это район), так на Борисовке и живет, ничего у него нет, ничего он себе не наградил. Потом масса ходила слухов о нем, в каких он участвовал схемах, это уже разговоры, слухи были после того, как мы уехали... А тогда он действительно пользовался народной любовью, поддержкой, люди там прям радовались, когда он выступал. Разбирали его цитаты, Паша сказал – значит так и будет. В тот момент он имел какой-то вес. Не знаю на счет уровня, ставки там на него какие-то делали кураторы, координаторы, или все. Он был довольно-таки яркий, публичный*

(мовою оригіналу, респондент 55325)

“ *Дремов – это был каменщик 5 разряда, он работал в Москве, человек, можно сказать, ограниченный, образование было нулячее, он с какой-то многодетной семьи. А потом стал одиозная личность. Это был Батя, сейчас его там причислили чуть не к лику святых. Красиво закончил, его убили в день собственной свадьбы*

(мовою оригіналу, респондент 55317)

Але попри всю свою непоказність до початку подій Дрьомов таки став ватажком, який установив тотальний контроль: без його відома та дозволу нічого не здійснювалося і не вирішувалося. У підпорядкуванні Дрьомова в Кадіївці та Первомайську, за його словами, перебувало приблизно 470 бійців – членів Козачої національної гвардії. Ці угруповання й контролювали момент захоплення міста. Спочатку козаки і Дрьомов також тісно співпрацювали з бойовиками польового командира «ЛНР» Олексія Мозгового з батальйону «Призрак». Разом з Мозговим Дрьомов об'єднався проти угруповання глави «ЛНР» Валерія Болотова в Луганську, підкреслено тримаючись відокремлено від столиці самопроголошеної республіки. Згодом стосунки з Мозговим теж зіпсувалися: отримавши інформацію про відступ загону Мозгового під Лисичанськом і Сєвєродонецьком, Дрьомов розлютився і звинуватив Мозгового в боягузтві і зайвому самопіарі⁴⁵.

“ *Насколько я знаю, главный везде в любом случае тогда был Дремов и все только ему подчинялось. Был, не знаю его фамилию, называли его – позывной «Святой». Это был второй человек после Дремова, и его тоже все боялись, и говорили, что он вообще зверь* (мовою оригіналу, респондент 55324)

За інформацією свідків, Дрьомов усіляко дезінформував родичів затриманих, обманював та запевняв, що все гаразд, тоді як насправді полонених уже давно не було серед живих.

“ *Дремов, вообще он... Я знаю, что это просто какой-то там конченный алкоголик, до всех этих действий, что у него судимостей несколько. К нему каждый день ходили родственники. И он каждый день рассказывал, что все нормально – «отпустите пока не могу, не я же здесь главный, вы понимаете, вот поедьте в Луганск, поедьте в военную прокуратуру, поедьте к Козицыну». Врал он им там по полной. Убеждал их, что он жив, и все нормально. Это длилось еще где-то полгода, если не больше* (мовою оригіналу, респондент 55324)

За численними свідченнями, вся діяльність НЗФ та безпосередньо П.Дрьомова на території міста була чітко керована згори: постійно були присутні куратори з РФ, які спрямовували розвиток подій, спостерігали та коригували захоплення Кадіївки і процеси в уже окупованому місті.

45
Стаханівська народна республіка
// Українська правда 07.10.14.
[Електронний ресурс] – Режим
доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/10/7/7039994/>

“ Так вот Дремов занимал территорию клиники, это была и есть комендатура города Стаханова, а в доме жил в частности куратор от России на тот момент, генерал какой-то там, (Кузавлев?) позывной его Тамбов. Там жил Тамбов. Локация была вот такая. То есть, из этого дома команду давали
(мовою оригіналу, респондент 55338)

“ Когда Дремов выступил, может, помните – видео, где он там с флешкой угрожал? После этого приехал куратор с Москвы, старенький дед, генерал какой-то КГБ еще, приехал там, как он рассказал, – а Дремову тогда предложили звание полковника, оклад, чтобы он подписал контракт, Дремов на тот момент осознал, то ли ему рассказали, что с ним будет
(мовою оригіналу, респондент 55338)

СВІДОМІ УКРАЇНЦІ СТАХАНОВА. АВТОПРОБИГИ ТА ІНШІ ПРОУКРАЇНСЬКІ АКЦІЇ

Під впливом подій окупації та анексії територій з боку РФ, що відбувалися в Україні з кінця 2013 – початку 2014 року, мешканці Стаханова створили в соціальній мережі «ВКонтакте» групу для спілкування та обговорення пов'язаних із суспільним життям поточних питань – «Свідомі українці Стаханова». Активісти, які входили до групи, періодично збиралися наживо, іноді напередодні важливих дат для спілкування та взаємопідтримки в умовах інформаційної війни, що розгорталася, мітингів і поступового захоплення міста бойовиками. До окремих пам'ятних дат активісти організовували проукраїнські акції – для вшанування Небесної сотні вони зібралися на площі та висловили свою шану загиблим на Майдані, у день народження Т.Г.Шевченка група збиралася, щоб поспілкуватися і влаштувала читання творів поета. Згодом вони провели декілька автопробігів з українською державною символікою, перший – у квітні 2014 року спільно із Луганськими патріотами. У такий спосіб люди з проукраїнською позицією намагалися висловити своє ставлення до подій, підтримати одне одного у той непростий період протистояння, спланувати свої подальші кроки як спільноти проукраїнських активістів.

Автопробіги активістів групи «Свідомі українці Стаханова». Джерело: фото із приватного архіву свідка

Автопробіги активістів групи «Свідомі українці Стаханова». Джерело: фото із приватного архіву свідка

“ И там начали мы думать, – что же мы сидим? Нужно что-то делать. И какие-то поступки должны показывать, что мы тут не все серые мыши, что будем молча кивать и возвращать Советский Союз. И приняли решение, тот же Автомайдан. Потом сделали молебен по Небесной сотне... Это было первое наше такое мероприятие. Когда было 40 дней после 20 февраля. И девочки, выпускники делали плакат, портреты сделали. Старались как могли. Чтобы привлечь какое-то внимание к этим событиям

(мовою оригіналу, респондент 55318)

“ Мы четко транслировали свою мысль, то, что мы живем в своем государстве, государстве Украина. Что все, кто хочет уехать жить в России, они могут просто взять, собрать вещи и поехать. А здесь должна быть Украина. Мы принимали участие в выездных акция с флагами. Мы ездили и в Луганск, и по Стаханову

(мовою оригіналу, респондент 55323)

Така активність викликала у колах бойовиків занепокоєння, їхня реакція на самовираження і висловлення громадянської позиції не забарилася. Після чергового автопробігу, який став останнім, бойовики мобілізували групу НЗФ, що панувала в Луганську, і продемонстрували свою збройну спроможність: приїхали з автоматами до Стаханова та перебували в муніципальних будівлях.

“ Важно: 26 апреля мы решили провести еще одну акцию. Мы провели автопробег... Мы собрали 10-15 машин, около 40-50 людей с флагом Украины. Мы поехали по Стаханову, ...по соседним городам в Кировск, Ирмино и Брянку еще... Фотографируясь возле каких-то памятных мест, – там памятник Алексею Стаханову, на въезде с Кировска – с памятником шахтеру, вывесками, названиями городов. Проезжали возле этих, так называемых охранников Ленина, дружинников. Это вот последняя акция. Через 3-4 часа... уже в ночь на 27 апреля в город въезжают первые 30-40 автоматчиков с Луганского СБУ. Часть зашли в исполком с оружием, часть в ДК имени Горького... уже точно не помню, какой период. Они побыли или ночь, или день... Потом уехали из города и выехали в Луганск, опять же в СБУ

(мовою оригіналу, респондент 55303)

ЗНЕВАЖЕНА СВОБОДА СЛОВА І АТАКИ НА ЖУРНАЛІСТІВ. «ФАШИСТЫ ГОРОДА СТАХАНОВА»

Із поступовим захоплення бойовиками міста під пильною увагою опинилося право на вільне висловлювання, тож утисків зазнавали представники журналістської спільноти: вони отримували погрози за висловлювання проукраїнської позиції, їх агресивно переслідували та вдавалися до фізичного насильства щодо них у громадських місцях. Проросійські мітингувальники публічно цькували активних громадян, що належали до групи «Свідомі українці Стаханова», моральному тиснули на них, вживаючи мову ворожнечі. Будь-які звернення від постраждалих осіб у правоохоронні органи з цього приводу не давали жодного результату, люди отримували формальні відписки про те, що в цих діях немає факту порушення.

“ Там запросто могли обозвать шпионом. Все было построено на страхе – запугать людей
(мовою оригіналу, респондент 55322)

“ ...Наши активисты приходили, с украинским флагом. Говорили: «Украина. Слава Украине!». Или какие-то просто, проходя мимо этой толпы с украинским флагом, для них это была просто как красная тряпка. Вот тогда уже начали на людей просто кидаться. Вырывать флаг, бить этих молодых людей... одного проукраинского товарища просто взяла толпа, и просто забила. Живой он или нет, я не знаю. Но знаю, что очень сильно его побили. Нашего друга, предпринимателя, который выезжал с нами с флагами. Его же в гараже... Пришли вечером и просто застрелили. Ничего не взяли. Все осталось на месте
(мовою оригіналу, респондент 55323)

Представники та представниці місцевих ЗМІ через свою діяльність загалом опинилися під загрозою – під час мітингів на них нападали, намагалися побити та забрати техніку. Серед масштабних утисків – захоплення офісу і всієї ресурсної бази видання «Телегазета», яку бойовики використали для створення рупора пропаганди. Журналістів видання представники НЗФ переслідували, щодо них планували фізичне насильство і готували замах на вбивство. Лише завдяки професійним навичкам і налагодженій за час роботи мережі джерел вдавалося самотужки вчасно попереджувати трагедії.

“ И тут он начинает: «А вы кто? – Вот, мы – местная пресса, а в чем, собственно, дело?» Ну а по методичке – «бандеровцы несчастные» – и кинулись нас бить. Колежанке пытались выцарапать глаз, вот так – даже шрам. Мы сняли побои, у нас есть все справки, даже это было в новостях, что побили журналистов... У меня вырвали телефон, он упал на пол. А у меня еще ноутбук на руке висел. Забрали ноутбук, он упал. Мне руку правую пытались сломать... Мы вырвались, я забрала свои гаджеты. Зашли в исполком, говорю: «Вызывайте милицию!»

(мовою оригіналу, респондент 55319)

“ Когда ты работаешь в правовом поле, а против тебя существует несправие, беспределное полномочие, оставаться в этом очень сложно. Кроме того, когда ты понимаешь, что ты остался один на один с такими вызовами, ни прокуратура, ни СБУ, ни полиция, никто к тебе не придет на помощь. Ты один на один со всеми этими вызовами. И ты работаешь как медиа в соответствии с журналистскими стандартами, ты вынужден контактировать и искать все, а эту воинственную группировку не устраивает... Каждый выход медиа является рискованным. И поэтому люди, которые очень сильно доверяли, они все время нас информировали о возможных угрозах и мне все время приходилось маневрировать

(мовою оригіналу, респондент 55337)

Проукраїнськи налаштовані стахановчани постійно наражалися на небезпеку не тільки під час власних акцій або мирних зібрань. За ними явно стежили, перевіряли їхні сторінки у соцмережах, їх знали в обличчя. Навесні 2014 року проросійські мітингувальники встановили плакат на площі біля пам'ятника Леніну із назвою «Фашисты города Стаханова», на якому розмістили фото активних містян із патріотичною позицією, взяті з їхніх особистих профілів у соцмережах. У такий спосіб їм приписали належність до українського праворадикального руху. Це додатково наражало людей, чий фото було розміщено на плакаті, на небезпеку, загрожувало їм затриманнями, допитами і тортурами. Згодом багато з них дійсно потрапили у в'язниці бойовиків.

“ Буквально провели немного акций и уже 30 марта, на одном из митингов пророссийских, на центральной площади города появляются стенды, на которых изображено около 30 людей, с подписью «Нацисты города Стаханова», «Правый сектор», «Пособники Яроша». Среди фотографий тех людей была и моя фотография. Меня знали в городе из-за того, что я работал в исполкоме. Мне позвонили, сказали: «Вот такая ситуация, приходи, на тебя тут пишут, что ты нацист». Я пришел, подхожу к представителям правоохранительных органов, которые меня знали. Говорю: «Ну какие нацисты, какой «Правый сектор»? Мы проводим сколько совместных совещаний по безопасности. Вы ж понимаете, что это бред и чушь». Приходит представитель правоохранительных органов: «Убери этот стенд». Они убирают, он только уходит, они обратно его выставляют. Потом я просто порвал этот стенд, там была какая-то перепалка
(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ На одном из митингов, когда их уже «подогрели», они взяли из соцсетей фотографий накачали, и стоят две женщины... (ідеться про плакат «Фашисты города Стаханова») там было написано то ли «бандеровцы», либо «фашисты», говорю: «А чего меня нету?» Подхожу, говорю: «Что это за треш?» Стоят милиционеры. «Снимите, – говорю, – немедленно, что это? – Ну ты понимаешь... – Это и вашим, и нашим? Уберите. Во-первых, это незаконно». Потом его убрали, этот стенд
(мовою оригіналу, респондент 55319)

АРЕШТИ І МІСЦЯ НЕСВОБОДИ

Маючи вже розгалужену систему угруповань у місті, бойовики затримували і арештовували місцевих мешканців. Потрапляли «на підвал» зовсім різні люди. За свідченнями потерпілих, тут можна було зустріти виключно цивільних, яких забирали або за наклепом сусідів, або за порушення комендантської години. У полон потрапляли як підприємці, у яких вилучали майно та гроші, так і люди із наркотичною залежністю, траплялися випадки

арештів людей із захворюваннями, що помилково сприймалися бойовиками за наркотичне сп'яніння (ДЦП). Над полоненими знущалися, піддавали тортурам і били. Найпильніше стежили за затриманням людей із проукраїнською позицією. Згодом їм надходили погрози, розпочалися переслідування, затримання і перебування в тюрмах як «політичних» в'язнів. Дехто з активістів, маючи план і сприятливі обставини, встиг виїхати, не потрапивши в полон. Проте уникнути полону вдалося не всім.

“ В этом гараже за тот период, что я пребывал 10 суток, не было ни одного военного. Это всё были местные жители, которые по каким-то наклепам соседей попадали туда. Кто-то за проукраинскую позицию, кто-то нарушал комендантский час, потому что в городе с 11 часов был комендантский час и те, кто нарушали его, они тоже попадали сюда, на подвал, и потом боевики с ними разбирались, почему они это нарушают, а не корректировщики ли они. Это были предприниматели, у которых забирали машины, бизнес, деньги. Это были какие-то наркоманы, которых тоже доставляли туда. Это разнообразные люди. В один период попал один человек, боевики думали, что он под каким-то дурманом или под чем-то еще. Но потом, как оказалось, он не под дурманом. Просто человек болен был, у него либо ДЦП, либо это. Ну по нему так по виду не скажешь, что человек болен, ну кажется, что действительно он под каким-то наркотическим средством. Его тоже сильно избивали, а потом в один из дней пришла его мать, она его забрала, и сказала, что да, вот его справка, он болен. И они издевались, прямо избивали его долго, в яму эту кидали смотровую
(мовою оригіналу, респондент 55303)

Співробітника міської ради, як згадувалося раніше, було незаконно затримано та ув'язнено 31 липня до 29 серпня 2014 року. Чоловіка було «заарештовано» на його робочому місці у власному кабінеті в міській раді. Після обіду в кабінет увірвалося шість осіб у камуфляжній формі з нашивками «Новороссія» та автоматами (серед них позивні «Самара», «Радикал»), ще одна мала, ймовірно, пістолет та бейдж на ім'я «Александр Черезов» – помічник коменданта міста. Бойовики обшукали приміщення, винесли робочу техніку, зокрема системний блок комп'ютера. Чоловіка звинувачували в тому, що він ворог народу, стали бити руками, палицями та прикладом автомата, залякували фізичною розправою – розстрілом. Також бойови-

ки вилучили особисті речі затриманого, серед них і мобільний телефон. У телефоні було смс-повідомлення патріотичного характеру – «Слава Україні!» (із зазначеним ім'ям відправника) від колеги затриманого. За збігом обставин колега – відправник смс – саме в цей момент зайшов до кабінету. Його спитали, хто він, і він представився. Їх обох забрали того ж дня.

Активні арешти стахановчан із проукраїнською позицією почалися внаслідок того, що одного з активістів затримали, залякали і забили на допитах так, що він видав усіх інших, хто ще лишався у місті. Дехто встиг виїхати зі Стаханова на той момент, бо напередодні отримав погрози.

“ *Активист, которого забрали, он был корреспондентом футбольного обозрения в городе Стаханове. У них в подъезде жил какой-то боевик. И он, у него была уже, видимо, информация, что будет рейд по жителям города, которые поддерживают Украину. Мать предупредила, что «пусть твой сын уезжает из города, потому что за ним придут рано или поздно». Она или поздно предупредила, либо не восприняла эту информацию... (Он) тогда еще с одним человеком, который в дальнейшем попал, тоже был с нами в плену... Он был ультрасом луганской «Зари». Они были на матче «Зари» в Киеве. Они возвращались в город Стаханов. Из-за боевых действий поезд дальше Ясиноватой никуда не пошел. Они берут такси, едут в город и через несколько дней забирают (корреспондента)*
(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ *Ему там начали поступать угрозы, он тоже с открытой проукраинской позицией. Просто чтобы не подвергать опасности себя, своих родителей там, он выехал в Киев на работу... Очень активная журналистка... На каком-то из митингов на нее напали вот эти скажені бабушки с георгиевскими лентами, что-то её поцарапали, и она тоже уже выехала в этот период*
(мовою оригіналу, респондент 55303)

Ще одного громадянина із проукраїнською позицією було незаконно затримано в цей період. Після затримання чоловік двадцять вісім днів перебував у в'язницях бойовиків. Його утримували як «політичного» в'язня через погляди. 1 серпня 2014 року до нього додому заявили озброєні бойовики і взяли під варту. Далі розпочалися важкі дні перебування в полоні.

“*Начинают искать еще тех людей, которые в городе. Через день находят, по-моему, он тоже участвовал в акциях*

(мовою оригіналу, респондент 55303)

“*Из незаконно задержанных знаю 55303, знаю 55320. Это те ребята, с которыми я общался непосредственно... Было еще много людей, но я их лично не знал*

(мовою оригіналу, респондент 55315)

Із кола активістів молодий приватний підприємець Кадіївки також потрапив у в'язницю. Чоловік відстоював проукраїнську позицію, брав участь у подіях, які разом організовували активісти. 4 червня 2014 його затримали троє озброєних осіб, які зайшли до нього в крамницю. Після цього затриманого вивели з приміщення і посадили у багажник його ж машини (комерційний фургон), один із бойовиків їхав разом з ним. Далі його привезли в будівлю УБОЗу та знущалися, залякували, а після цього допитували:

“*Потом один из них принес все вещи, в том числе мобильный телефон, которые у меня были в салоне машины. У меня там был... я занимался исторической реконструкцией, – недошитый доспех, несколько наклеек «UA» стандартные, как на машины идут, мелкие вещи. И они меня заставили одеть эту штуку... это такой исторический ватник, штука, набитая ватой, очень плотная. И мне на лоб наклеили наклейку «UA» и я так стоял»; «...мы тебя вывезем на полигон, пусть новобранцы пристреливаются, будешь по кустам бегать, мы на тебя каску наденем, они будут по тебе учиться стрелять, по живой мишене. Понял?»; «Таак, мы тебя там повезем в Северодонецк, будешь живой стеной стоять, пусть тебя твои же укры и расстреливают»... И так продолжалось, наверное, час, вот таких угроз непонятных от разных людей, которые там находились, и я, в какой-то момент там осталось 3 человека, и они решили меня допрашивать. И я понимаю, что тот сценарий, что меня просто расстреливают, не самый плохой из всех возможных. И у меня такое щелкает в голове, я понимаю, что если я сейчас не начну говорить хоть что-нибудь, меня, скорее всего, до смерти запытают*

(мовою оригіналу з інтерв'ю свідка)

Чоловікові вдалося щасливо і швидко звільнитися з полону завдяки інформаційній хвилі щодо його викрадення, яку ініціювала його сестра, включена у той період у діяльність активістського руху Євромайдану. Про викрадення сестрі повідомила сусідка по крамниці, яка стала свідком арешту. Повідомлення про інцидент розповсюдили майже двадцять новинних ресурсів: Фейсбук-сторінка спільноти «Зниклі на Євромайдані та акціях протесту», а також «Цензор.нет», «День», «ZIK», «Українська правда», «Високий Замок» та ін.

“ *Потом что началось – наших ребят забирали, потом через месяц 55303 забрали и еще с ним 5 человек, а я говорила: «уезжайте». Первого забрали 55297, его быстро отпустили. Он потом говорит: «...Я свалил все на тебя. Ты уже там, ребенок твой там. «Кто организатор?». И все потом говорили, я уже не знаю, что на меня валили, я сказала, – валите, что хотите, главное, чтобы вы все живы-здоровы*
(мовою оригіналу, респондент 55319)

Під час захоплення приміщення школи-інтернату для свого штабу бойовики затримали директора школи. Дітей, які там проживали на той момент, просто виставили на вулицю. Директор спробував чинити спротив цим діям, за що і постраждав. Під час затримання його побили, відібрали авто, а сам він, за словами свідків, пробув в ув'язненні місяць чи півтора. Після цього його випустили, погрожуючи, із попередженням залишити місто у найближчу добу. Іншої інформації про нинішнє місце перебування та стан чоловіка наразі немає.

“ *Июль месяц, когда они убегали с Лисичанска и с Рубежного, украинская армия освободила Старобельск, Рубежное, Лисичанск. Дремов и Мозговой убегали оттуда, влетели в Стаханов и вселились в интернате, в 3-м. Там жили дети, они ночевали в спортзале у меня, на матах. Они их оттуда всех убрали. Директора интерната, который выразил свой протест, ...они его на подвал посадили, на месяц или полтора, не знаю точно. Он там находился, инфаркт у него был*
(мовою оригіналу, респондент 55333)

“ *У директора интерната... он очень много проработал директором интерната, где те заселились, – у него забрали джип, Hyundai Touareg. Его избili и кинули в подвал. Он посидел в подвале, потом вы-*

пустили и ему сказали: «За 24 часа чтобы в городе тебя не было». Он собрал вещи и уехал. Это было в 2014 году, лето-осень

(мовою оригіналу, респондент 55322)

Насилля та тортури. Практики тортур та насилля були типовими у поводженні з полоненими – у такий спосіб затриманих пригнічували, підкорювали їхню волю, демонстрували свою владу і видобували інформацію. Через залякування і тортури на допитах від полонених діставали необхідні дані про інших «ворогів», їхню активність та місце перебування. Представники бойовиків насильством і знущаннями «вибивали» із утримуваних «зізнання», люди від болю зізнавалися в будь-чому, що від них вимагали.

“ *Однажды вызвали его убирать зубы, кости, кровь в ванной, в пыточной. Как-то не было воды, носили откуда-то воду, брали вот этих братьев, одного с той камеры, одного с той, вот это они носили. Потом кто-то еще, однажды убирать позвали. Хотя убирать, может, кто-то периодически там выходил*

(мовою оригіналу, респондент 55326)

“ *Нас заводят в этот УБОП, ведут в бильярдную. Бильярдная в УБОПе у них была камера пыток. Заходишь в это помещение. Первое, что ты видишь – это бильярдный стол, на котором лежат ножи разные, от каких-то там очень маленьких до каких-то больших. На стенах видно пятна крови, в углу стул с прицепленной как-то там цепью, удручающее состояние на самом деле. Меня заставляли, чтобы я разделся. Меня начинают избивать дубинками, заставляют сказать пароли от соцсетей. Потом, не помню, ну сколько это было, это было, наверное, несколько часов в этом месте для пыток в бильярдной... в какой-то период зашел какой-то человек, который взял вот эту цепь, которая была привязана к стулу, перемотал мне шею. А он такой, дядька очень здоровый был. Он натянул вокруг шеи мне эту цепь и просто меня повесил себе через плечо. Я начал задыхаться, уже такие были, какие-то нехорошие мысли, думал, уже все. Ему кто-то сказал, типа «оставь их» и мне тогда повезло, я не задохнулся, начал долго*

откашливаться от этого эпизода. Нас потом закинули в гараж на территории, на заднем дворе вот этого УБОПа, ихнего штаба, боевиков

(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ *Когда начинались допросы, то если ты ничего не говоришь там боевикам, то они начинают тебя избивать дубинками, избивают сильно, до потери сознания, то есть, нужно что-то говорить. Если ты не говоришь, они говорят: «Ты не хочешь сотрудничать с представителями республики молодой». И так далее, просто добивают*

(мовою оригіналу, респондент 55303)

У місцях несвободи затримані постійно перебували під фізичним та психологічним тиском з боку бойовиків. Допити з побиттями і тортурами могли проводитися в будь-який час доби. Психологічне насильство, знущання, використання різних способів залякування, наприклад, імітації розстрілу, яка впливала і на стан того, кого забирали «на розстріл», і тих, хто це споглядали, – усе це мало руйнівні наслідки для морального стану людей.

“ *Потом ночью опять боевики заходили, ночами тоже избивали людей. До меня был случай, когда меня еще не было. Там один человек был с огромным фингалом, как слива под глазом. Вот в одну из ночей он говорит, что зашли просто вот эти пьяные боевики и нож или финка, просто под глаз засунули, и так это сделали ювелирно, что глаз не вытек, но боль была адская у человека. И у него прям глаз заплывший был, синий от этого всего... Были случаи, когда людей выводили на мнимые расстрелы. Это тоже было ужасно, потому что человека забирали, мы строем шли, как это происходит: его ставили к стенке, говорили: «Именем республики приговариваем тебя к расстрелу», перезаряжали либо винтовку, либо там автомат, ну в разном случае по-разному было, и стреляли либо выше, либо ниже человека. После этого психологическое состояние этого человека было подавленное, ну это очень мягко сказано. Просто уничтожено. Он просто был белее белой стены, у него дрожали руки, тело, он не мог ни говорить, ничего*

(мовою оригіналу, респондент 55303)

Умови утримання і трудова експлуатація. Під контролем бойовиків було декілька приміщень, які вони використовували як в'язниці. Серед них декілька камер у підвалах інтернату (обласна загальноосвітня школа-інтернат №1, вул. Матросова, 1), гараж біля УБОЗ (Управління по боротьбі з організованою злочинністю, вул. 395-ї Шахтарської дивізії, 48).

Тут заарештованих тримали в нелюдських умовах із порушенням усіх санітарних норм, в умовах, що принижують людську гідність: обмежена площа приміщення, неналежне освітлення, відсутність сантехнічних приладь, задуха та режим підвищеної температури. Для цілодобового перебування приміщення зовсім не були пристосовані, там не було умов для підтримання елементарної гігієни та сну.

“*Меня закидывают на вот этот гараж... Конечно же, это место никоим образом не предусмотрено для того, чтобы там каких-то содержат людей. Это просто бетонный пол, это пыль, это какие-то тряпки на полу... Доступа... к туалету, воде, свету, там ничего такого нет. Это гараж, там было просто в гараже вырезана такая вот щель (показывает) в воротах, вот это весь доступ к свободному свету... И жара была настолько невероятная, что, когда нас выводили раз в сутки в туалет и набрать воды, мы выходили в 30-градусную жару на улицу и нам было холодно. Это была просто невероятная парилка*
(мовою оригіналу, респондент 55303)

“*Нас перевезли в здание школы-интерната... Нас закрыли в подвальном помещении. Видно, что там предварительно была укреплена дверь, видно, что там какие-то навесные замки дополнительно повесили, укреплено металлом было. ...Была одна лампочка света, было очень тускло. Помещение этого подвала было довольно-таки большое. Нас сперва привезли, наверное, человек 15. Потом там были какие-то деревяшки, какие-то двери без ручек, какие-то там матрасы со школы-интерната. Мы это до кучи все собрали и на этом потом спали. Потому что в подвале, ну, во-первых, ужасная сырость была, что мы многие потом начали кашлять, как чахоточные*
(мовою оригіналу, респондент 55303)

Ті, хто пережили перебування в полоні, стверджують, що їх майже не годували, не кажучи вже про нормальне харчування. Декому іноді щастило отримати передачі від родичів, коли

вдавалось умовити охоронців їх передати. Тоді він ділився продуктами з передачі з іншими полоненими.

За окремими свідченнями, людей, що перебували «під арештом», використовували як робочу силу, примушували до фізичної праці, нерідко – виконувати небезпечну, із ризиком для життя, роботу.

“ Практически не кормили. Вот товарищу, жена знала, где он, приносила. Вот мы делили тормозочек. У него тоже с ней связи не было. Просто она знала, передавала, и передавали какие-то передачи. А так вообще не кормили. Та я килограмм 20 потерял, быстро, потому что только водичку, и то сырую. Берешь бутылку, в карман, вторую – с мочой, в карман. Выливаешь, в свою набираешь воды и вот ты ее пьешь
(мовою оригіналу, респондент 55326)

“ Еды нет, нас только выводили раз в день там на улицу, нас водили в туалет под конвоем, и можно было в пластиковой бутылке набрать воды, это вот все, что было. Также иногда тех, кто приходили с тяжелых работ, им давали там буханку хлеба. Те, конечно, с нами делились, там по какому-то кусочку было, это вот вся еда
(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ Там была перегородка, и это для двух автомобилей. Мы были только в одной части. Во второй части в этот же день потом нас заставили разгружать снаряды. Я не военный эксперт, но там были какие-то маркировки, что было написано РФ, ну я точно уже не помню, что там было написано. Мы разгружали снаряды, и снаряды находились во второй части гаража
(мовою оригіналу, респондент 55303)

Належного медичного супроводу в місцях несвободи зовсім не було, лише суцільна імітація – медпункт із «медсестрою», яка на словах ображала полонених і надавала їм допомогу рівня мізерної домашньої аптечки.

“ По поводу медицинской помощи. Ну фактически, я считаю, она никоим образом не предоставлялась, потому что после первой ночи, когда меня избивали и мне поломали руки и были переломы на руках, на

кистях рук, были огромные, очень сильные такие вот опухли, были руки как клешни.... две огромные гематомы. Меня забрали на допрос, после этого конвоиру сказали, чтобы меня отвели в медпункт. Там была какая-то женщина, девушка, уже точно не помню, как она выглядела. Она там – «вот, вы фашисты, вот мы тут защищаем, вы там враги, как вы можете за Украину». С такими причитаниями и так далее, но мне сделаны были две перевязки обычным бинтом, предварительно это все было помазано мазью «Спасатель». Это вот такая была поддержка. Потом это или в этот же день, или на следующий, еще эта медсестра кинула несколько пачек анальгина, на этих пачках анальгина точно было написано «Сделано в России», это отчетливо помню

(мовою оригіналу, респондент 55303)

Ще однією складністю перебування в полоні було переживання інформаційної ізоляції та навіть дезінформації від бойовиків. Полонені не мали жодних достовірних відомостей про те, що відбувається за межами камери, в якій їх тримають. Єдиними джерелами новин про поточну ситуацію були нові полонені, коли вони потрапляли до камер.

“ *За весь период пребывания в плену, это 30 суток было, нам не было разрешено встречаться с нашими родственниками. Мы полностью были изолированы от внешнего мира и максимум, что какую информацию мы узнавали, это от вновь прибывших каких-то пленных... Мы находились в вакууме, нас постоянно дезинформировали, говорили, что уже чуть ли там боевики не захватили ...пол-Украины, Мариуполь захватили, еще там что-то*

(мовою оригіналу, респондент 55303)

Під час звільнення після перебування в полоні бойовики вимагали підписати заяву про нерозголошення незалежно від того, чи звільнена особа сама стала жертвою катувань, чи свідком їх застосування до інших, могла чути звуки з кімнат для тортур чи тільки чула про такі речі від інших полонених. У цих заявах зазначалося, що будь-яка інформація про затримання є військовою таємницею, і в разі її розголошення людина карається штрафом або навіть потрапляє під розстріл. Такі документи не мають жодної юридичної ваги, але в умовах абсолютного беззаконня люди були змушені їх підписувати.

“ На утро выпустили нас. Его вывели, потом меня. Дали напечатанные бланки, на которых я так дословно сейчас не вспомню, но «то, что вы видели, или то, где вы находились, это приравнивается к военной тайне, за разглашение – 1 миллион русских рублей штрафа или расстрел». Надо подписать

(мовою оригіналу, респондент 55326)

Наслідки полону. Після перебування в полоні більшість мали проблеми зі здоров'ям, майже кожен – серйозні психологічні травми і розлади. Навіть якщо травми від катувань і побиття загоїлись, тіло відновилося і зовні не лишилось видимих слідів, то відсутність належного, а іноді й будь-якого харчування, антисанітарія, обмежена кількість часто неякісної води – все це суттєво вплинуло на стан організму полонених, позначилося на їхньому здоров'ї.

“ Физически – понятное дело, переломы, я потом делал рентгены, у меня минимум 5 или 6 переломов в целом есть. Плюс у меня какой-то период головокружение было, у меня были там какие-то потери сознания. Сильно зрение упало. И здоровью нанесен вред. И моральное, потому что видеть смерти, пытки людей, какие-то очень страшные вещи, постоянно находится под психологическим прессингом. С мыслью находится такой, что тебя могут каждый день и в каждый миг там убить. Невероятно тяжело было

(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ Несколько человек, я не помню сейчас их имена и фамилии, после плена, после того, как их выкупали из плена, проходили лечение у нас в клинике. Мы с женой организовали работу клиник в Киеве, и кто-то из этих людей был, мы оказывали помощь, лечили их. У них психологическая травма очень большая. Трудно оценить их состояние, они не есть калеками внешне. На самом деле, там достаточно много проблем с их здоровьем. Это связано с некачественной пищей, некачественные условия содержания, некачественной водой, антисанитарией и окружением эпидемиологическим. Поэтому их состояние здоровья еще требует достаточно больших усилий для того, чтобы привести их хоть в какое-то соот-

ветствие. Если людей просто не кормили, о какой медицинской помощи можно говорить. Естественно, они подвергались и физическому воздействию, каким-то пыткам, издевательствам

(мовою оригіналу, респондент 55337)

НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ ТА ЙМОВІРНІ ВБИВСТВА

М.М. Козир. Джерело: <http://hostage.org.ua/propavshie-bez-vesti/kozyr-nikolay-nikolaevich/>

Полон був не єдиною можливою формою насильства у бойовиків. Немало тих, хто потрапив у полон, вже не повертались живими, тіла багатьох зниклих досі не знайдено, інформація про багатьох відсутня. Місцевих мешканців арештовували та викрадали з двома основними мотивами: помститися або отримати викуп. Працівникам правоохоронних органів (чинним чи колишнім) мстилися, ймовірно, за те, що свого часу вони арештували чи ув'язнили когось із тих, хто тепер був при «владі» та зі зброєю в руках. Першими бойовики затримали колишнього начальника другого міського відділення міліції Миколу Миколайовича Козира, колишнього співробітника міліції Миколу Петровича Загладу разом із його сином.

Микола Козир міг потрапити в поле зору бойовиків, скоріше за все, саме як колишній співробітник правоохоронних органів: припускають, що його взяли за «наводкою» від когось, хто конфліктував з ним на роботі. За інформацією свідків, Козиря забрали до в'язниці. Пізніше стало відомо, що там його вбили.

“ *Куда-то исчез Козырь, якобы пришли вот эти, из новых товарищей, якобы его забрали куда-то. Эти явления были крайне редкими, чтобы кого-то забирали. По крайней мере, мы о них не слышали. И поэтому – «ничего себе, Козыря забрали куда-то на подвал. И что же теперь?» – и почему его забрали, было непонятно... С Козырем история закончилась тем, что его там убили. Это уже стало потом известно*

(мовою оригіналу, респондент 55324)

“ *Он просто приезжал и смотрел мать, помогал... Козырь Николай... Единственное, был за «Батькивщину» когда-то там на выборах и все, это тоже считалось, что враг народа. Этого было уже достаточно. За что его взяли, по каким наводкам... После того,*

как его забрали, мать попала в больницу и умерла – у нее был сердечный приступ, и все. Эта женщина жила бы еще и жила. И он же исчез, его уничтожили. Насколько знаю, жена не нашла даже трупа его
(мовою оригіналу, респондент 55330)

Свідки згадують у своїх розповідях місцевого мешканця, колишнього працівника міліції Миколу Петровича Загладу, який двічі стикався з мітингувальниками і бойовиками. Після затримання 06.08.2014 Заглада зник, і як було встановлено пізніше, цього ж дня його вбили бойовики. Перебуваючи біля відділка міліції під час його захоплення, Микола Петрович висловлював свою думку щодо таких дій. За це його побили і після цього випадку він виїхав із міста. Але через якийсь час у серпні повернувся, бо дізнався від знайомих, що в місті все добре і вже спокійно. Щойно він повернувся, їх із сином схопили і обшукали їхній дім. Батька і сина по черзі постійно виводили на допити. Під час обшуку бойовики знайшли флешку з інформацією, і Загладу-старшого дуже побили. Сина змусили прибирати в кімнаті для допитів – витирати кров. Як стверджують очевидці, Загладу-старшого привели в камеру синього від побоїв. Його руки були зв'язані і вже синіли, ймовірно, були поламані ребра. До того ж, його прикували ланцюгом до воріт гаража, попередивши інших ув'язнених, що якщо хтось із них підійде до нього дати води чи щось подібне, то з ним зроблять те ж саме. Свідки кажуть, що Загладі було дуже зле, він довго стогнав, а якоїсь миті замовк. Його нібито забрали до лікаря, але відтоді його ніхто не бачив. Сина утримували до грудня 2014 року.

М.П. Заглада. Джерело: <http://hostage.org.ua/propravshie-bez-vesti/zaglada-nikolay-petrovich/>

“ *День между 5 и 8 днем, точно уже не помню даты, к нам в камеру попал некто Николай Заглада, вместе с сыном. Человек, который при захвате, еще в апреле, городского отделения милиции что-то сказал, что там «те, кто захватывал, вы идиоты», или что-то еще. Его избili тогда, после этого случая он выехал из города. Какие-то «хорошие люди» ему сказали, что в августе уже все хорошо и безопасно в Стаханове. Он вернулся посмотреть. Только он вернулся, его сразу же схватили и забрали. Его сына взяли с собой. Забрали у Николая ключи от квартиры и поехали проводить обыск. После обыска они приехали очень злые. Они нашли какую-то флешку, на которой была какая-то информация. Мне неизвестно, что там было. Его забрали на допрос, после этого привели синего от побоев. Еще никого так сильно не избивали. Мне кажется, у него были поломаны и ребра, очень сильно*

забито. Его связали, он, по-моему, был в наручниках, его так сильно затянута было, что руки начали сипеть. А наручники, ну не наручниками, а взяли еще цепь и приковали его к воротам. Сказали, что если кто-то из нас подойдет дать ему воды, заговорить с ним или еще что-то, то с этим же человеком случится то же самое, что с Николаем. Николай долго стонал, в какой-то период он замолчал. После этого его до сих пор никто не видел. Большая вероятность, что человека просто убили. Вот такой был эпизод
(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ *Только через пару лет мне сказал человек, который был с ними в одной камере. Сначала они были в одной камере, Николай и сын его. Их все время на допросы водили по очереди, какие-то допросы. После одного из допросов Николая... Николая повели на допрос. После допроса его швырнули обратно в камеру, он был вообще избитый, без сознания абсолютно. Сына заставили пойти в допросную, так называемую, повытирать кровь, потому что там она вся была в крови, ночью Николаю стало плохо, сильно плохо, он терял сознание. Вызвали какого-то врача, там у них какие-то врачи были. Его забрали и куда-то уволокли. Потом сказали всем в камере, когда сына не было в этой камере. Сыну все чтобы говорили, что его забрали в больницу в Луганск. И ему так сказали, что отца повезли в больницу в Луганск. Тут уже стало понятно, что никуда никто никого не повез, ни в какой Луганск. Но это все мы узнали не сразу*
(мовою оригіналу, респондент 55324)

“ *Не знаю кто и как, как-то заставили Дремова отпустить сына и это было уже после Нового года. Он провел там с июля около полугода. Сына вытащили, и когда я спросила у него – «А почему Колю?» – он мне говорит: «Коли нет»*
(мовою оригіналу, респондент 55324)

Також було викрадено та, ймовірно, вбито ще двох співробітників правоохоронних органів – Едуарда Личмана та Сергія Печерських, керівника відділу розшуку в Кадіївці. Щодо них і їхньої подальшої долі дуже мало відомостей, є тільки поодинокі згадки.

“ Были разные сотрудники правоохранительных органов, которых начали... Начали пропадать и убивать, говоря о том, что тот крышует наркотики, тот крышует еще что-то. Почему это происходило – это, можно сказать, связано с тем, что массы, которые вокруг этого начали объединяться, тот же Павел Дремов, который был человек ранее судим неоднократно... – вокруг себя объединили таких людей – бывших уголовников. Когда этим уголовникам дали оружие в руки, когда им дали возможность что-то делать, они начали искать тех сотрудников правоохранительных органов, которые когда-то им сделали что-то плохое... Эдик Лычман, я знаю, тоже его убили. И его, по-моему, тоже даже тело не нашли, ничего. Он был сотрудником милиции

(мовою оригіналу, респондент 55315)

“ Сергей Печерских, начальник уголовного розыска. Вот он пропал. Я знаю, что говорили, что его забрали на подвал и все. Единственный «мент», единственный человек, которого я как-то уважаю

(мовою оригіналу, респондент 55319)

“ Вначале попал в плен начальник розыска, насколько я помню, Печерских Сергей. Это было до меня, наверное, за день... Нет! Лычман, начальник ОБНОНа стахановского, – по борьбе с незаконным оборотом наркотиков, отдела стахановского, Лычман Эдуард. Вот он сначала попал в плен. Потом буквально на следующий день я, а потом уже Печерских после меня, это начальник розыска. День после Лычмана – я попал, или 24-го, или 27-го июля

(мовою оригіналу, респондент 55339)

Це були одні з перших випадків викрадення та подальшого зникнення, місцеві мешканці не могли повірити в цю нову реальність. Але день за днем це ставало дедалі більш розповсюдженим – викрадення людей з метою наживи стало для бойовиків способом «заробити». Викрадення переважно загрожували тим, чії рідні потенційно могли сплатити викуп. Передусім це стосувалося бізнесменів, коли бойовики хотіли відібрати майно, отримати викуп, іноді також помститися з особистих мотивів. Людину викрадали, утримували декілька днів до одержання грошей, а потім просто випускали. Суми викупів коливалися від

кількох до сотень тисяч доларів. Це був суто «бізнес» та помста бойовиків без жодного зв'язку із тим, що відбувалося в місті, чи яких політичних поглядів дотримувалися викрадені.

“ *Воровали очень часто людей. У парня, его отца летом в 2014 году похитили. Его похитили именно с целью выкупа. Это было начало лета, июнь это еще был. Или даже май. Или май, или июнь 2014 года. Это тоже местные бизнесмены были, порядочные люди. ...Сын тогда его, насколько я знаю, не одну сотню тысяч отдавал, чтобы его выкупить. Сегодня его украли, 2-3 дня, человека выпустили, просто потому, что выкупили. Реально был бизнес. Люди зарабатывали на ком 3 тысячи долларов, на ком 100 тысяч долларов. Знают, что у родственников есть деньги, – забрали, отдали, откупили. Причем, если человек был нейтрален ко всему происходящему, – не значит, что ему не угрожала опасность. Если ты попадал в зону риска, в плане, либо у тебя есть деньги, либо у твоих родственников есть – не имеет значения, нейтрален ты или нет... С блокпостов воровали. Это было настолько массово*

(мовою оригіналу, респондент 55336)

Але не завжди історії з викраденням мали щасливий фінал. 17 вересня 2014 року бойовики забрали підприємця Володимира Мартиненка. До нього в кабінет вдерлися двоє бойовиків і заарештували. Винесли деякі коробки, пізніше стало відомо, що всередині були кошти. Свідки припускають, що викрадення було здійснено не тільки з метою наживи, а також через особисту помсту, бо в оточенні ватажка П. Дрьомова були люди, які працювали у Мартиненка. Володимира досі не знайшли, ймовірно, його вбили після викрадення.

“ *Мартыненко Вова, депутат городского совета. У него был магазин, «Экомаркет», он находился там у себя в кабинете. Приехали сепаратисты, забрали его из кабинета и до сих пор – ни слуху, ни духу. Его папа был депутатом городского совета, тоже был отец его, искал очень долго, – ездил к Болотову, и ко всем ездил, чтобы найти сына. И так до сих пор никто не знает, где он... Мартыненко, которого забрали с его офиса, с кабинета, и до сих пор его нет*

(мовою оригіналу, респондент 55333)

“ Мне известен факт, это Володя Мартыненко – это предприниматель, который исчез. Я подозреваю, что его все-таки уже убили, просто ограбили и убили. Потому что в окружении Дремова были люди, которые работали у Мартыненко свое время, и скорее всего, что там была личная неприязнь и они использовали эту информацию для того, чтобы просто его ограбить и убить. Это тоже был 2014 год, может быть, май-июнь, может июль, вот этот период. Но не только он пропадал, там другие люди. Были истории, когда просто люди пропадали

(мовою оригіналу, респондент 55337)

Також, імовірно, через бізнес-інтереси було вбито підприємців Володимира Попова та Олексія Кочеткова. Попов, за інформацією свідків, також мав проукраїнські погляди, яких не приховував.

“ Потом был случай, когда... Дата – не помню, но, кажется, это был май, когда к одному из людей, которые ходили на проукраинские сборы наши, пришли домой и просто застрелили. Он был немножко вспыльчивый и он мог просто, возможно, с каким-то соседом или боевиком говорить о своих взглядах за Украину, и я думаю, из-за этого его просто и убили. Может, он с кем-то сильно, грубо, с боевиком где-то спорил и так далее. Владимир Попов

(мовою оригіналу, респондент 55303)

“ Алексей Кочетков был такой парень, занимался углем. Уголь на Россию он этот таскал... Он поехал в Кировск к кому-то. В районе Максимовки его машину остановили сепаратисты в камуфляже, четверо. Вырвали его из машины, посадили в свою, и ни слуху, ни духу... Искали его друзья, ходили и к Дремову, и к этому... – «Мы не арестовывали, ничего». Проходит дней 10, неделя, две – его тело находят возле ферросплавного завода с простреленной головой... Кочеткова, я думаю, из-за того, что отжимали бизнес, его убили, забрали, да и все. Решался вопрос так

(мовою оригіналу, респондент 55333)

За інформацією від декількох свідків, у місті, ймовірно, було декілька місць масового захоронення людей, убитих представниками НЗФ за розпорядженням їхнього ватажка П. Дрьомова. Одне з таких місць – у стовбурі закритої шахти Ілліча, який за

В.Л. Мартиненко. Джерело:
<http://hostage.org.ua/propavshie-bez-vesti/martynenko-vladimir-leonidovich/>

вказівкою Дрьомова заварили. Як на інше можливе місце масового захоронення вказують на район Алмазнянського чавунно-ливарного заводу, де із землі було ексгумовано останки 5 осіб. Ще одним місцем масового захоронення, цілком можливо, став Холодний ставок поблизу міста Алмазна, що у 8 км від Кадіївки.

“*Народу много покрошили, да. Из информации инсайдерской – у нас есть шахта Ильича, закрытая, как раз тот район, в котором в свое время родился Дремов... Когда закрыли эту шахту, все там разобрали, разрушили, то местные жители утверждают, что в ствол этой шахты было выброшено такое количество людей, которые через какое-то время стали разлагаться и излагать оттуда неимоверный запах. И по приказу Дремова этот ствол был заварен*
(мовою оригіналу, респондент 55338)

“*Печерских вроде как в шурфе где-то, в районе саржевого завода. Шурф там, 4-й, Ильичевской шахты. Вот вроде как я слышал информации, что он там. Это, опять же, неточно*
(мовою оригіналу, респондент 55339)

“*Со слов жены я знаю, что в районе бывшего Алмазнянского чугунно-литейного завода были изъяты из земли остатки 5 человек, которых – она сама мне лично рассказывала – была в морге на опознании, когда искала своего мужа... И вот она видела людей, у которых были вспороты животы от пупка до подбородка, 5 человек*
(мовою оригіналу, респондент 55338)

“*Холодный ставок, вроде как говорят, там водолазы плавали, и говорят, что там очень много видели всяких товарищей, привязанных кирпичами. То есть, это, я так понимаю, на постоянку было. Раз – и захоронили в Холодном ставке, а он глубокий*
(мовою оригіналу, респондент 55339)

ТУГА ЗА ВІЛЬНИМ МІСТОМ: ЖИТТЯ ПІСЛЯ АКТИВНОЇ ФАЗИ ОКУПАЦІЇ

Місцеві мешканці, яким вдалося вчасно виїхати і не потрапити в полон до бойовиків, із сумом згадували про вільне місто, спочатку з надією на його звільнення, а потім із розчаруванням спостерігали за просуванням ЗСУ. Живі, але з почуттям тотальної втрати свого мирного наповненого життя, втрати свого середовища та контактів, майна – такими стали колишні мешканці Кадіївки.

“ Жалко, что Стаханов не освободили. Это чисто моя субъективная точка зрения: когда Гиркин тикал со Славянска, если бы эту колонну разбомбили тогда, Стаханов бы освободили. То Дремов с Призраком тикали бы до самого Луганска, пролетели бы Алчевск, и все. Когда они уходили, когда Попасную... все думали, в Стаханове... чуть-чуть тут, 20 км осталось

(мовою оригіналу, респондент 55333)

“ У меня забрали квартиру, у меня забрали дом, у меня забрали бизнес, причем бизнес такой был, я не работал, я получал от этого удовольствие, это было мое хобби. У меня это все отняли. У меня отняли увлечение, у меня отняли друзей, у меня отняли общение с моими близкими. И я их сюда не звал. Если бы это был действительно гражданский конфликт, это было бы одно и было бы понятно все

(мовою оригіналу, респондент 55336)

Загалом ситуацію в місті після активної фази окупації свідки, маючи контакт з людьми, що лишаються в Кадіївці, метафорично характеризують як «цілковитий морок». У 2015 році там уже була наявна складна соціально-економічна ситуація – люди були залякані і відчували залежність від влади бойовиків, утворився високий рівень безробіття, система освіти занепала. У місті постійні перебої зв'язку, нестабільно постачаються світло, вода.

“ В 2015 году я увидел, как он этих казаков хвалит: «Молодцы, спасибо», кланяется, чуть ли в задницу не целует. Мне так было обидно, я его набрал по вай-беру, я в Болгарии был: «Что же ты делаешь? Ты же образованный, умный парень». Вот его слова, я считаю, это уровень: «Это ты смелый. А я боюсь». Все понимает он. В душе переживает, а на виду он хвалит их. Работы нет, зарплата нет, классы не выполняются в школах

(мовою оригіналу, респондент 55333)

“ Есть там у меня еще друзья. Сейчас они что говорят, – сейчас уже мрак полный, ничего хорошего не происходит, работы нет, денег нет, все ходят злые, вот и вся ситуация. Сейчас еще даже какие-то, время от времени, не обстрелы города, а в окрестностях где-то какие-то бывают. Нет связи постоянно, то нет света, нет воды, то нет ничего. Полный мрак и все

(мовою оригіналу, респондент 55324)

“ Сосед теперь боевик, может быть, и его уже или пристрелили... он говорил нам правду, хотя и не могу сказать, что он за Украину был. Но то, что он говорит, что полный пипец в Стаханове, и ничего не получится у них, это он нам говорил открытым текстом. Что угробили город, ничего не работает. Все, которые ярые были, на референдум ходили, кричали «Россия, Россия», – с инфарктами, с инсультами или поумирали – это я за соседей говорю даже не воевавших

(мовою оригіналу, респондент 55330)

На думку свідків, однією із проблем, з якою зіткнеться Україна під час повернення цих територій, це втрачене покоління – діти з цих місць, які протягом уже п'яти років перебували під впливом пропаганди, яким вкладалося в голови, що бойовики – це герої.

“ *В школах – очень проблемная ситуация, проблемная с моей точки зрения. Я считаю, вообще детей потеряли, этот возраст, которые эти 5 лет там ходят в школу. Потому что им вталкивают в головы: «Моторолла – это герой, Гиви – герой, Новороссия – слава героям!»... и это дети... Даже если освободят, эти дети – уже сломанные судьбы, они вырастают на героизме дебилов*
(мовою оригіналу, респондент 55333)

Чи можливе за таких умов примирення? Це питання залишається відкритим для багатьох.

СПИСОК ЗАГИБЛИХ ЦИВІЛЬНИХ МЕШКАНЦІВ⁴⁶

46
Мапа пам'яті // [Електронний
ресурс] – Режим доступу:
<https://memorialmap.org/map>

(ВІД ПОЧАТКУ ОКУПАЦІЇ М.КАДІЇВКА
(СТАХАНОВ) З ВЕСНИ 2014)

Бондаренко (Марчук) Ольга Миколаївна	28.02.58	06.02.15
Гавричков Дмитро Ігорович	12.03.90	11.07.14
Гусак Аріна Василівна	04.09.10	21.01.15
Гусак Наталія Євгенівна	04.10.90	21.01.15
Есипенко Антон Костянтинович	20.02.86	22.10.14
Заглада Микола Петрович	16.02.68	06.08.14
Закшевський Олександр Тадеушевич	02.11.57	2014
Кисельов Андрій Сергійович	11.09.87	10.08.14
Копіца Валентина Дмитрівна	11.05.53	21.01.15
Косарев Олександр Іванович	29.11.49	22.01.15
Кучеренко Надія Василівна	01.01.38	21.01.15
Майорникова Людмила Іванівна	17.03.71	17.01.15
Романюк Володимир Сергійович	29.10.95	21.01.15
Федьків Микола Михайлович	28.09.62	23.08.15
Хомутова Анна Вікторівна	05.10.97	24.01.15
Яковець Олександр Борисович	14.08.56	21.01.15

Кадіївка: назву змінено, окупація триває

Юля Павлік / ГО «Українська Гельсінська спілка з прав людини». –
Київ, 2020. – 74 с.

ІНШІ ЗВІТИ СЕРІЇ

«ІСТОРІЯ ОДНОГО МІСТА»:

- ЗАЧИСТКА ЗА СПИСОКОМ У ПЕРЕМОЖНОМУ
- МІСТО, З ЯКОГО ПОЧАЛАСЯ ВІЙНА: НА ГОЛОВНУ РОЛЬ ПРИЗНАЧЕНО...
- ПОПАСНА ПІД “ГРАДАМИ”
- МАР’ІНКА: НА ЛІНІЇ ВОГНЮ
- ЗВІЛЬНЕННЯ ТА ОБОРОНА МАРІУПОЛЯ
- СТАНИЦЯ ЛУГАНСЬКА
- ОКУПАЦІЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ СЄВЕРОДОНЕЦЬКА

Освітянам пропонуємо ознайомитися з методичними рекомендаціями «Історія одного міста»: як викладати окремі питання щодо збройної агресії РФ на Сході України»

